



EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 3.7.2001
KOM(2001) 341 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE**

SAPARD-OHJELMAN VUOSIKERTOMUS vuodelta 2000

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

SAPARD-OHJELMAN VUOSIKERTOMUS vuodelta 2000

Tiivistelmä

Tämä on komission ensimmäinen kertomus maatalouden ja maaseudun kehittämisen erityisestä liittymisohjelmasta (Sapard-ohjelmasta).

Sapard-ohjelmassa, johon on varattu yhteisön talousarviossa yli puoli miljardia euroa vuotta kohti vuosina 2000–2006, autetaan 10:tä unionin jäsenyyttä hakenutta Keski- ja Itä-Euroopan maata tekemään rakenteellisia parannuksia maatalouteensa ja maaseutuympäristöönsä. Maatalouden alkutuotannon lisäksi tukikelpoisia ovat tuotteiden jalostuksen, kaupan ja laadun parantamista koskevat hankkeet sekä yleiset maaseudun kehittämistoimenpiteet.

Sapard-välineestä myönnetään tukea kunkin hakijamaan maatalouden ja maaseudun kehittämisohjelman perusteella. Kunkin ohjelman sisältö vastaa niitä toimintalinjoja, jotka kansalliset viranomaiset ovat vahvistaneet maan erityisolojen ja tarpeiden perusteella neuvoston asetuksen puitteissa.

Sapard-ohjelmat vastaavat suurelta osin jäsenvaltioiden maatalouden ja maaseudun kehittämisohjelmia. Ohjelmatyö oli täysin uutta hakijamaiden hallinnoille, joiden oli laadittava tällaiset ohjelmat. Kaikkien 10 hakijamaan ohjelmat saatiin kuitenkin valmiiksi vuoden 2000 syksyllä, jolloin komissio hyväksyi ne.

Sapard-ohjelman lähestymistavassa on erityistä se, että toisin kuin liittymistä edeltävissä Phare- ja Ispa-välineissä, joissa komissio vastaa ainakin tiettyjen keskeisten osien hallinnoinnista, Sapard-ohjelmassa komissio ei osallistu keskeisten osien hallintointiin, ei edes hankkeiden valintaan. Sapard-ohjelmaan valittiin sellainen vaihtoehtoinen lähestymistapa, että hakijamaiden kansalliset viranomaiset vastaavat täysin hajautetulta pohjalta ohjelman hallinnoinnista. Näin tehtiin, jotta Sapard-välineen tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Tavoitteena on ensiksikin panna täytäntöön useita pienimuotoisia hankkeita periaatteessa kaikkialla kunkin hakijamaan maaseudulla ja toiseksi luoda rakenteita, joita voidaan käyttää myös yhteisön säännösten soveltamisessa heti unioniin liittymisen jälkeen. Tällaisessa lähestymistavassa oli kuitenkin kaksi tärkeää edellytystä, jotka oli täytettävä, ennen kuin tukea voitiin myöntää.

Ensimmäinen edellytys liittyi lähinnä sääntelyyn. Määräyksiä tarvittiin siksi, että yhteisön lainsäädäntö ei sido hakijamaita. Ohjelmassa käytetään yhteisön varoja, joten hakijamaiden kanssa oli neuvoteltava määräyksiä, jotka koskevat kaikkia varojen asianmukaiseen käyttöön, valvontaan ja tilivelvollisuuteen liittyviä näkökohtia ja jotka sisällytettiin hakijamaiden kanssa tehtyihin kahdenvälisiin sopimuksiin. Neuvottelut saatiin päätökseen myöhään syksyllä. Näin sopimuksia voitiin ryhtyä allekirjoittamaan hakijamaiden kanssa jo ennen vuoden loppua.

Toinen edellytys oli se, että kuhunkin hakijamaahan oli perustettava virasto, joka pystyy panemaan Sapard-ohjelman täytäntöön neuvoteltujen määräysten mukaisesti. Hakijamaat olivat vuoden 2000 loppuun mennessä tehneet paljon työtä Sapard-virastojen perustamiseksi. Yhdenkään hakijamaan Sapard-virasto ei kuitenkaan ollut vielä valmis ottamaan vastaan

varoja, joten yhteisön Sapard-määrärahoja ei voitu siirtää yhdellekään hakijamaalle ennen vuoden loppua.

Tässä kertomuksessa kuvataan vuonna 2000 tehtyä työtä. Siinä otetaan esille myös tiettyjä tapahtumia vuodelta 2001 silloin, kun niillä on läheinen yhteys vuonna 2000 tehtyyn työhön. Esimerkkinä tästä voidaan mainita, että kaksi hakijamaata on nyt saanut yhteisön Sapard-määrärahoja ja että muissakin hakijamaissa on tapahtunut huomattavaa edistymistä.

Kertomusta lukiessa on syytä pitää mielessä, että Sapard-välineessä käytetään yhteisön talousarviomäärärahoja. Tilivelvollisuus on tällöin erittäin tärkeää. Sapard-ohjelmassa saadaan myös käytännön kokemusta instituutioiden kehittämisestä, sillä kuhunkin hakijamaahan perustetaan sen yhteydessä elimiä, joille annetaan tärkeitä hallinnointitehtäviä, kuten varojen kirjanpitoon liittyviä tehtäviä. Tällainen kokemus on korvaamattoman arvokasta sitten, kun hakijamaista tulee unionin jäsenvaltioita. Urakka on kuitenkin melkoinen, sillä julkisten varojen myöntäminen niihin moniin investointeihin, joita Sapard-ohjelmassa aiotaan toteuttaa, on kaikille hakijamaille uutta sekä käsitteenä että käytännössä.

Hakijamaat toteuttivat vuonna 2000 suuria ponnisteluja luodakseen järjestelmiä, joilla pystytään asianmukaisesti hallinnoimaan Sapard-välinettä. Komissio kiittää erittäin monia henkilöitä kussakin hakijamaassa heidän ponnisteluistaan ja heidän jatkuvasta ja ahkerasta työstään Sapard-ohjelman täytäntöönpanon valmistelussa, vaikka nämä pyrkimykset eivät välttämättä aina olekaan riittäviä, jotta hakijamaille voitaisiin siirtää Sapard-määrärahoja ennen vuoden 2001 loppua.

1. JOHDANTO

Komission on vuosittain annettava kertomus neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 eli ns. Sapard-asetuksen ¹ 13 artiklan nojalla. Kertomus annetaan asetuksen mukaisesti myönnetystä tuesta, ja siinä on selvitettävä asetuksen 1 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden toteuttamisessa saavutettua edistystä. Kertomus on annettava Euroopan parlamentille, neuvostolle, talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle.

Sapard-asetusta sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2000. Tukea ei ollut vielä vuoden 2000 loppuun mennessä myönnetty asetuksen mukaisiin menoihin, mutta hakijamaissa oli tehty paljon valmistelutyötä ohjelman täytäntöönpanon hyväksi. Tästä syystä komissio on sitä mieltä, että nyt on sopiva aika antaa vuotta 2000 koskeva kertomus. Koska kyseessä on ensimmäinen kertomus, kertomus ei rajoitu vuoteen 2000, vaan se kattaa myös sitä edeltäviä tapahtumia. Kertomuksessa on selvitetty myös vuoden 2001 alussa tapahtunutta kehitystä silloin, kun rajan vetäminen vuoden 2000 loppuun olisi antanut lukijalle puutteellisen käsityksen asiasta. Vuoden 2001 kertomuksen on joka tapauksessa tarkoitus kattaa koko vuosi.

2. TAUSTAA

2.1. Liittymistä valmisteleva politiikka Agenda 2000:ssa

Agenda 2000:n hyväksymisen myötä otettiin käyttöön uusi laajentumista koskeva strategia. Tavoitteena oli aloittaa liittymisneuvottelut hakijamaiden kanssa sitä mukaa kuin ne täyttävät Kööpenhaminan kriteerit ². Lisäksi vahvistettiin liittymistä edeltävää strategiaa perustamalla liittymiskumppanuudet ja lisättiin tuntuvasti liittymistä edeltävää tukea ottamalla käyttöön kaksi välinettä: Sapard ja Ispa (liittymistä edeltävä rakennepolitiikan väline). Strategiassa ehdotettiin vielä liittymistä edeltävien välineiden käyttämistä siihen, että hakijamaissa otetaan käyttöön rakennerahastojen ohjelmien hallinnointimenettelyt. Liittymistä edeltävä tuki yhteisön talousarviossa kaksinkertaistuu vuodesta 2000 lähtien niin, että se on yhteensä 3 174 miljoonaa euroa vuotta kohti (vuoden 2000 hintoina ilmaistuna). Määrästä on varattu Phare-välineeseen 1 587 miljoonaa euroa, Ispa-välineeseen 1 058 miljoonaa euroa ja Sapard-välineeseen 529 miljoonaa euroa.

2.2. Sapard-väline: painopistealueet ja täytäntöönpano

Sapard-ohjelman painopistealueet ovat Sapard-asetuksen mukaan yhteistä maatalouspolitiikkaa ja siihen liittyviä politiikkoja koskevan yhteisön säännösten täytäntöönpanon edistäminen sekä ensisijaisten erityisongelmien ratkaiseminen hakijamaiden maatalouden ja maaseudun kehittämiseksi kestäväällä tavalla. Jotta nämä tavoitteet voitaisiin saavuttaa, Sapard-välineessä, toisin kuin Phare- ja Ispa-välineissä, erityisesti velvoitetaan kukin hakijamaa laatimaan kehittämissuunnitelma niiden periaatteiden mukaisesti, joita jäsenvaltiot noudattavat maaseudun

¹ Yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettu neuvoston asetukset (EY) N:o 1268/1999, EYVL L 161, 26.6.1999, s. 87.

² Agenda 2000 - Kohti vahvempaa ja laajempaa unionia, KOM(97) 2000, 15.7.1997.

kehittämishjelmien ohjelmatyössä. Suunnitelma voi sisältää kaikki Sapard-asetuksessa mainitut 15 toimenpidettä. Monet toimenpiteet muistuttavat toimenpiteitä, joita jäsenvaltiot toteuttavat yhteisön osarahoittamissa maatalouden ja maaseudun kehittämishjelmissä, ja joillakin toimenpiteillä, kuten laadunvalvonnan ja eläinlääkintä- ja kasvinterveystarkastusten rakenteiden parantamisella, tuottajaryhmittymien perustamisella ja maarekistereillä, pyritään parantamaan hakijamaiden valmiutta panna täytäntöön yhteisön säännöstö.

Sapard-ohjelman täytäntöönpanossa on kaksi peruseriaatetta:

- kuhunkin hakijamaahan laaditaan vuosiksi 2000–2006 maatalouden ja maaseudun kehittämishjelma rakennerahastoissa noudatettavien periaatteiden mukaisesti;
- tuen hallinnointi annetaan hakijamaiden tehtäväksi täysin hajautetulta pohjalta, ja komissio vastaa jälkikäteen suoritettavasta valvonnasta EMOTR:n tukiosaston varainhoitoa koskevien periaatteiden mukaisesti.

Sapard-ohjelmassa hakijamaita autetaan saamaan käytännön kokemusta niistä menettelyistä ja periaatteista, joita noudatetaan jäsenvaltioissa rakennerahastojen maaseudun kehittämishjelmien järjestelmässä ja jotka ovat pääpiirteittäin seuraavat:

- Hakijamaan toimivaltaisten viranomaisten on laadittava suunnitelma ja toimitettava se kuultuaan soveltuvan tason toimivaltaisia viranomaisia ja järjestöjä. Näin edistetään kumppanuuden ja kuulemisen periaatteita, jotka ovat keskeisiä rakennerahastojen järjestelmässä mutta uusia asioita Keski- ja Itä-Euroopan maille.
- Suunnitelmat on jätettävä [asetuksen (EY) N:o 1260/1999³ nojalla perustetulle] jäsenvaltioiden maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitealle (ns. STAR-komitealle) lausuntoa varten. Näin hakijamaat saavat ensi käden kokemusta jäsenvaltioiden suorasta osallistumisesta rahoitusta koskeviin ehdotuksiin.
- Hyväksytyt ohjelmat ovat monivuotisia. Näin hakijamaat voivat saada käytännön kokemusta ohjelman edistymisen hallinnoinnista sekä analysoida ohjelmia ja ehdottaa niihin tarvittaessa muutoksia. Jotta tämä voitaisiin toteuttaa tehokkaasti, ne saavat käytännön kokemusta hallinnoinnin tietojärjestelmien perustamisesta: tilastojen kokoamisesta, ohjelmaa koskevien vuosikertomusten laatimisesta ja muiden tarvittavien tietojen tutkimisesta.
- Seurantakomitean perustamista koskevalla velvoitteella edistetään asianomaisten kumppaneiden jatkuvaa kuulemistä ja osallistumista. Näin saadaan käytännön kokemusta seurantaan koskevien indikaattoreiden määrittämisestä ja soveltamisesta.
- Ohjelmien ennako- ja väliarviointia koskeva velvoite tuo hakijamaille tarvittavaa käytännön kokemusta.

³ Rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1260/1999, EYVL L 161, 26.6.1999, s. 1.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1266/1999 eli ns. yhteensovittamisasetuksen ⁴ 12 artiklassa säädetään, että tuen hallinnointi voidaan antaa tapauskohtaisen analyysin perusteella kunkin hakijamaan viraston tehtäväksi.

Sapard-ohjelman tuen hallinnoinnin antamisesta hakijamaiden tehtäväksi saadaan seuraavaa hyötyä:

- Hakijamaat saavat käytännön kokemusta jäsenvaltioissa käytettävien rahoitusrakenteiden ja valvontajärjestelmien perustamisesta. Maksajaviraston perustamista tiettyjen perusteiden mukaisesti edellytetään sekä tukiosastosta rahoitettavissa toimenpiteissä ⁵ että rakennerahastojen ⁶ järjestelmissä. Riippumattoman elimen on tarkastettava tilit. Tavoitteena on varmistaa selkeä vastuunjako, tarkastusten avoimuus ja yhteisön tuen moitteeton varainhoito.
- Hakijamaat saavat ensi käden kokemusta komission tilien tarkastamisesta ja hyväksymisestä sekä tukiosastossa jäsenvaltioissa toteutettavista sääntöjenmukaisuustarkastuksista.
- Väärinkäytösten ilmoittamisesta komissiolle saadaan käytännön kokemusta.
- Alustavien ennakkomaksujen hallinnoinnista ja maksuhakemusten toimittamisesta komissiolle neljännesvuosittain aiheutuneiden menojen osalta saadaan käytännön kokemusta. Tämä perustuu jäsenvaltioissa sovellettavaan rakennerahastojen järjestelmään.
- Hakijamaat veloitetaan ottamaan vastuu menoista.

3. KOMISSION LAINSÄÄDÄNTÖALOITTEET

Sapard-asetuksen mukaan komission on annettava asetuksen täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Ensimmäinen lainsäädäntöaloite koski kunkin hakijamaan käytettävissä olevien määrärahojen jakoa. Määrärahat vahvistetaan komission päätöksessä 1999/595/EY ⁷, jonka komissio teki Sapard-asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen perusteiden mukaisesti. Rahoitussäännöt vahvistetaan komission asetuksessa (EY) N:o 2222/2000 ⁸. Siinä edellytetään jäsenvaltioiden kuulemista [asetuksella (EY) N:o 1258/1999 ⁹ perustetun] EMOTR:n

⁴ Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneille valtioille osana liittymistä edeltävää strategiaa annettavan tuen yhteensovittamisesta ja asetuksen (ETY) N:o 3906/89 muuttamisesta 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1266/1999, EYVL L 161, 26.6.1999, s. 68.

⁵ Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 729/70 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamisen ja hyväksymisen osalta 7 päivänä heinäkuuta 1995 annettu komission asetus (EY) N:o 1663/95, EYVL L 158, 8.7.1995, s. 6.

⁶ Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1260/1999 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä rakennerahastoista myönnettävän tuen hallinto- ja valvontajärjestelmien osalta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annettu komission asetus (EY) N:o 438/2001, EYVL L 63, 3.3.2001, s. 21.

⁷ Maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeviin liittymistä valmisteleviin toimenpiteisiin vuosittain myönnettävän yhteisön rahoituksen alustavasta jaosta 20 päivänä heinäkuuta 1999 tehty komission päätös 1999/595/EY, EYVL L 226, 27.8.1999, s. 23.

⁸ 7 päivänä kesäkuuta annettu komission asetus (EY) N:o 2222/2000 (vrt. 1 alaviite), EYVL L 253, 7.10.2000, s. 5.

⁹ Yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta 17 päivänä toukokuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1258/1999, EYVL L 160, 26.6.1999, s. 103.

rahastokomitean kautta. Muissa asioissa, kuten ohjelmien toimenpiteitä koskevissa yksityiskohtaisissa säännöissä, jäsenvaltioiden kuulemista edellytetään myös maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitean kautta. Säännöt on vahvistettu komission asetuksessa (EY) N:o 2759/1999¹⁰.

Kun hakijamaiden jättämiä suunnitelmia käsiteltiin alkukesällä 2000, todettiin, että tietyt Sapard-asetukseen liittyvät asiat edellyttivät komissiolta uusia lainsäädäntöaloitteita asetuksessa mainittujen lainsäädäntöaloitteiden lisäksi. Nämä aloitteet sisältyivät komission asetuksen (EY) N:o 2759/1999 muuttamisesta annettuun komission asetukseen (EY) N:o 2356/2000¹¹.

3.1. Komission päätös 1999/595/EY vuosittain myönnettävän yhteisön rahoituksen alustavasta jaosta tuensaajamaittain

Sapard-asetuksen 11 artiklan mukaan komission on jaettava käytettävissä olevat varat hakijamaiden kesken ja ilmoitettava päätöksestään kullekin hakijamaalle. Asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa säädetään, että rahoitustuen jakautuminen vahvistetaan seuraavien perusteiden mukaisesti: maatalousväestö, maatalousmaa, bruttokansantuote asukasta kohti ostovoimana mitattuna ja alueellinen erityistilanne.

Vuosittain myönnettävän yhteisön enimmäisrahoituksen alustava jako tuensaajamaittain vahvistettiin 20 päivänä heinäkuuta 1999 tehdyn päätöksen 1999/595/EY liitteessä. Vuoden 1999 kiinteinä hintoina ilmoitetut määrät esitetään jäljempänä olevassa taulukossa. Komissio katsoi, että kaikki Sapard-asetuksen 11 artiklassa vahvistetut neljä perustetta olivat tärkeitä, mutta ei olisi ollut järkevää antaa niille samaa painoarvoa. Kokonaisrahoituksesta 90 prosenttia laskettiin siten, että maatalousmaan painoarvo oli 65 prosenttia ja maatalousväestön painoarvo 35 prosenttia. Näin saadut määrät mukautettiin ottaen huomioon kunkin maan BKT:n poikkeama kaikkien 10 maan BKT:n keskiarvosta (ostovoimana ilmaistuna). Loput 10 prosenttia jaettiin alueellisen erityistilanteen mukaisesti. Se määritettiin ottamalla huomioon kunkin maan yhteisen maarajan pituus yhteisön ulkopuolisten maiden (Sapard-välineen piiriin kuuluvat maat mukaan lukien) kanssa sekä 20 prosenttia rantaviivan pituudesta.

¹⁰ Yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 soveltamista koskevista säännöistä 22 päivänä joulukuuta 1999 annettu komission asetusta (EY) N:o 2759/1999, EYVL L 331, 23.12.1999, s. 51.

¹¹ 24 päivänä lokakuuta 2000 annettu komission asetusta (EY) N:o 2356/2000 (vrt. 10 alaviite), EYVL L 272, 25.10.2000, s. 13.

VUODEN 1999 HINTOINA ILMAISTAVAN YHTEISÖN ENIMMÄISRAHOITUKSEN
ALUSTAVA JAKO TUENSAAJAMAITTAIN

Maa	Määrä (euroina)
Unkari	38 054 000
Latvia	21 848 000
Slovenia	6 337 000
Bulgaria	52 124 000
Tšekin tasavalta	22 063 000
Liettua	29 829 000
Slovakia	18 289 000
Puola	168 683 000
Viro	12 137 000
Romania	150 636 000
YHTEENSÄ	520 000 000

3.2. Komission asetus (EY) N:o 2759/1999 ohjelmien hallinnointia koskevista säännöistä

Saatuun lausunnon maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitealta komissio antoi 22 päivänä joulukuuta 1999 asetuksen (EY) N:o 2759/1999 Sapard-välineen soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä.

Asetuksessa noudatetaan yleisesti ottaen maaseudun kehittämiseen jäsenvaltioissa myönnettävää yhteisön tukea koskevia sääntöjä sellaisina kuin ne määritellään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1257/1999¹² ja komission asetuksessa (EY) N:o 1750/1999¹³.

Hakijamaiden erityistilanteen ja ensisijaisten tarpeiden vuoksi jotkin jäsenvaltioissa nykyisin tukikelpoiset toimenpiteet eivät ole tukikelpoisia Sapard-välineessä. Sapard-välineen tuen piiriin eivät kuulu nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista, varhaiseläkettä ja epäsuotuisia alueita koskevat toimenpiteet.

Asetuksessa täsmennetään tuen myöntämisen edellytyksiä siltä osin kuin ne poikkeavat jäsenvaltioita koskevista edellytyksistä:

- **Investoinnit maataloihin:** maatilojen on noudatettava ympäristöä, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevia kansallisia vähimmäisvaatimuksia sinä päivänä, jona päätös tuen myöntämisestä tehdään. Jos yhteisön säännöstössä säädetty

¹² Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta 17 päivänä toukokuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999, EYVL L 160, 26.6.1999, s. 80.

¹³ 23 päivänä heinäkuuta 1999 annettu komission asetus (EY) N:o 1750/1999 (vrt. 12 alaviite), EYVL L 214, 13.8.1999, s. 31.

edellä mainittuja seikkoja koskevat vähimmäisvaatimukset on juuri otettu käyttöön, maatalojen on noudatettava niitä ennen kuin investoinnit saatetaan päätökseen.

- **Maatalous- ja kalastustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen parantaminen:** kalataloudelle ei ole olemassa erityistä liittymistä edeltävää rahoitusvälinettä, joten kalastustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen myönnettävä tuki kuuluu tämän asetuksen piiriin, jossa näin poiketaan jäsenvaltioita koskevan asetuksen (EY) N:o 1257/1999 säännöksistä. Tuettavien raaka-aineiden on oltava peräisin hakijamaista tai yhteisöstä (tätä muutettiin myöhemmin niin, että myös kolmansista maista peräisin olevat raaka-aineet sallitaan, ks. myös 3.3 kohta).
- **Maatalousympäristö:** tällaisten toimien tavoitteena on kerätä käytännön kokemusta maatalouden ympäristötoimenpiteiden toteuttamisesta sekä hallinnossa että maataloilla, joten ne koskevat vain pilottitason toimenpiteitä, toisin kuin jäsenvaltioita koskevassa asetuksessa.
- **Tuottajaryhmät:** jäsenvaltioilla ei ole tällaista toimenpidettä kuluvalle ohjelmointikaudella¹⁴. Hakijamaiden erityistarpeiden takia se kuitenkin kuuluu Sapard-asetukseen.
- **Metsätalous:** hakijamaat voivat hyötyä tästä toimenpiteestä samoin kuin jäsenvaltiotkin lukuun ottamatta luonnononnettomuuksien ja tulipalojen vahingoittamien metsätalouden tuotantomahdollisuuksien palauttamista. Myöskään maatalousmaan metsityksen osalta vuotuinen hehtaarikohtainen palkkio ansionmenetyksen kattamiseen ei ole tukikelpoinen Sapard-välineessä (toisin kuin jäsenvaltioissa).

Asetus kattaa myös joitakin menojen tukikelpoisuuteen liittyviä näkökohtia, hallintoviranomaisen perustamisen sekä valvontaosoittimia, vuosi- ja rahoituskertomuksia ja ohjelmien arviointia koskevia vaatimuksia. Lisäksi siinä säädetään, että yksityiskohtaisista tukiedellytyksistä määrätään komission ja kunkin hakijamaan kahdenvälisissä sopimuksissa.

3.3. Komission asetus (EY) N:o 2356/2000 asetuksen (EY) N:o 2759/1999 muuttamisesta

Asetuksessa (EY) N:o 2356/2000 käsitellään lähinnä Sapard-asetuksen 8 artiklaa. Kyseisessä artiklassa asetetaan yhteisön tuen rajat suhteessa julkisiin menoihin. Siinä käsitellään osittain myös tuki-intensiteettiä. Artiklassa todetaan seuraavaa:

"8 artikla, yhteisön rahoitusosuus

1. Yhteisön rahoitusosuus saa olla enintään 75 prosenttia tukikelpoisten julkisten menojen kokonaismäärästä.

¹⁴ Tuottajaryhmät voivat kuitenkin saada tukea tiettyjen yhteisistä markkinajärjestelyistä annettujen yhteisön asetusten nojalla.

Edellä 2 artiklan viimeisessä luetelmakohtassa ja 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden osalta yhteisön rahoitusosuus voi olla jopa 100 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

2. Tuloja tuottavien investointien osalta julkinen tuki saa olla enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista, ja yhteisön rahoitusosuus tästä saa olla enintään 75 prosenttia. Yhteisön rahoitusosuuden on aina oltava valtiontuelle vahvistettujen tuen enimmäistasojen ja kumulaatiota koskevien ylärajojen mukainen.

3. Rahoitustuen ja suoritusten määrät ilmoitetaan euroina."

Artiklassa havaittiin kolme ongelmaa. Niihin oli kiinnitettävä huomiota, jotta ne eivät aiheuttaisi hankaluuksia monien hakijamaiden suunnitelmissa mainituissa aloitteissa.

Ensimmäinen ongelma koski "tuloja tuottavien" investointien määritelmää. Asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa annettiin ymmärtää, että jos investointi tuottaa jonkinlaisia tuloja, se on tuloja tuottava. Asetuksen mukaan tällaisten investointien tuki-intensiteetti on enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

Oikeudellisten selvennysten puuttuessa tuloja tuottaviksi investoinneiksi olisi voitu laskea infrastruktuurit aina, kun niistä peritään käyttömaksuja, kuten kaupan keskukset tai kylien vedenjakelujärjestelmät. Olisi ollut taloudellisesti järjetöntä olla perimättä tällaisista hankkeista käyttömaksuja vain siksi, että välttyttäisiin tuottamasta tuloja (ja vettä koskevan esimerkin osalta se olisi saattanut olla ristiriidassa yhteisön ympäristöpolitiikan kanssa). Asetuksen viittauksella tuloja tuottaviin investointeihin olisikin voinut olla haitallisia seurauksia useisiin toimenpiteisiin.

Toisena ongelmana oli se, miten menetellään julkisen tuen käsitteen kohdalla, kun tuensaaja on julkisella sektorilla. Tämä olisi Sapard-asetuksen mukaan voinut johtaa erikoiseen tilanteeseen tapauksissa, joissa investoinnit ovat tuloja tuottavia *ja tuensaaja on julkisella sektorilla*.

Tähän oli syynä se, että Sapard-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan yhteisön rahoitusosuus riippuu julkisesta *tuesta* (ei julkisista *menoista*, kuten 1 kohdassa). Kun tuensaaja on *julkinen taho*, on helppoa määritellä julkisten *menojen* taso mutta ei julkisen *tuen* taso.

Säännöksen ehdoton soveltaminen olisi johtanut yhteisrahoituksen epäämiseen kaikilta tuloja tuottavilta investoinneilta, joissa tuensaaja on julkinen taho, sillä perusteella, että menot ovat kokonaisuudessaan tukea ja ylittävät näin neuvoston asettaman rajan eli 50 prosenttia tukikelpoisista kokonaiskustannuksista.

Kolmas ongelma liittyi siihen, tarkoitetaanko 8 artiklan 2 kohdassa mainitulla "julkisella tuella" myös muuta kuin Sapard-välineestä myönnettävää tukea. Väärinkäsitysten välttämiseksi oli selvitettävä, tarkoitetaanko "julkisella tuella" ainoastaan Sapard-välineestä myönnettävää tukea vai myös muuta tukea. Tällä oli huomattavia käytännön seurauksia, koska monien hakijamaiden suunnitelmissa tuki-intensiteetti perustui yksinomaan Sapard-välineen tukeen ja ylsi jo Sapard-asetuksessa vahvistettuun 50 prosentin rajaan.

Komissio tarkasteli edellä mainittuja seikkoja ja totesi, että kaikkia niitä on käsiteltävä lainsäädäntöehdotuksessa. Ehdotuksen mukaan tuloja tuottavilla

investoinneilla tarkoitetaan kaikkia investointeja lukuun ottamatta sellaisia infrastruktuuriin tehtäviä investointeja, jotka eivät tuota merkittäviä nettotuloja. Tällä määritelmällä, joka perustui rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1260/1999, ratkaistiin kaksi ensiksi mainittua ongelmaa. Kolmas ongelma ratkaistiin määrittelemällä julkinen tuki siten, että sillä tarkoitetaan kaikkea julkista tukea riippumatta siitä, onko se myönnetty ohjelman osana. Maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitealle annettiin ehdotus, joka sisälsi edellä mainittujen näkökohtien lisäksi kaksi muuta, lähinnä teknistä muutosta asetukseen (EY) N:o 2759/1999. Toisessa muutoksessa sallittiin tuki kalastustuotteiden jalostukseen tehtäviin investointeihin silloinkin, kun raaka-aine on peräisin yhteisön ulkopuolisista maista (kuten jäsenvaltioiden kohdalla); toisessa muutoksessa sallittiin tuki käytetyille varusteille. Nämäkin seikat oli havaittu suunnitelmiin liittyvässä työssä. Maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitea äänesti yksimielisesti ehdotuksesta, jossa ratkaistiin viisi edellä mainittua ongelmaa, ja komissio antoi 24 päivänä lokakuuta 2000 asetuksen (EY) N:o 2356/2000.

3.4. Komission tiedonanto (rahoitussäännöt)

3.4.1. Taustaa

Neuvosto päätti Agenda 2000:n yhteydessä, että Sapard-väline on pantava täytäntöön asetuksen (EY) N:o 1266/1999 (Phare-, Ispa- ja Sapard-välineiden yhteensovittamisasetus) ja asetuksen (EY) N:o 1268/1999 (Sapard-asetus) mukaisesti. Asetusten varainhoitosäännöt oli sovitettava yhteen ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavia erityissäännöksiä koskevan varainhoitoasetuksen IX osaston, Sapard-asetuksen ja yhteensovittamisasetuksen kanssa.

3.4.2. Hajautettu hallinnointi

- Sapard-asetuksessa säädetään, että rahoitustuen on oltava EMOTR:n (ohjaus- ja tukirahaston) periaatteiden mukainen. Asetuksessa viitataan myös rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä annetun asetuksen (EY) N:o 1260/1999 säännösten noudattamiseen.
- Ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavissa varainhoitoasetuksen (IX osaston) erityissäännöksissä tarkoitetaan vain järjestelmiä, jotka ovat keskeisiltä osin komission hallinnoimia, toisin kuin hajautettu EMOTR (ohjaus- ja tukirahasto) ja Sapard-asetuksessa tarkoitettujen rakennerahastojen järjestelmät. Ensiksi mainitussa hakijamaiden toteuttamien hankkeiden olisi saatava etukäteen komission hyväksyntä (kuten nykyisin Phare- ja Ispavälineissä); viimeksi mainitussa hakijamaat toimisivat itsenäisesti sekä vastaisivat hankkeiden asianmukaisesta täytäntöönpanosta ja ainakin maksujen alustavasta valvonnasta.
- Yhteensovittamisasetuksen 11 artiklassa todetaan, että komissio panee yhteisön tuen täytäntöön varainhoitoasetuksen IX osastossa määriteltyjen ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavien säännösten mukaisesti. Asetuksen (EY) N:o 1266/1999 12 artiklan 1 kohdassa säädetään, että hakijamaiden valitsemien hankkeiden sekä tehtyjen tarjousten ja sopimusten on saatava etukäteen komission hyväksyntä. Asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa kuitenkin säädetään, että komissio voi tietyissä tapauksissa luopua ennakkohyväksyntää koskevasta

vaatimuksesta ja antaa hakijamaiden täytäntöönpanovirastojen tehtäväksi tuen hallinnoinnin hajautetulta pohjalta.

- On todennäköistä, että Sapard-välineestä tehdään paljon tukihakemuksia ja että siinä on hallinnoitava erittäin monia hankkeita. Kuten kaikissa maatalouden ja maaseudun kehittämissuunnitelmissa, tällaiset hankkeet ovat yleensä varsin pienimuotoisia tuensaajajärjestysten koon takia. Hallinnoinnin hajauttaminen komissiolta hakijamaille on siis paitsi tarpeellista asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi myös käytännössä välttämätöntä. Sapard-ohjelman täytäntöönpanon arvioidaan työllistävän hakijamaissa yli 1 000 kansallista virkamiestä.

3.4.3. *Komission tiedonanto*

Komissio harkitsi kääntymistä neuvoston ja parlamentin puoleen, jotta asiaa koskevia oikeusperustoja voitaisiin muuttaa ja jotta voitaisiin luoda sellainen järjestelmä, jossa sovitetaan yhteen EMOTR:n säännöt ja ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavat säännöt. Tällainen vaihtoehto olisi kuitenkin vienyt paljon aikaa, joten erilaisia oikeudellisia mahdollisuuksia harkittuaan komissio valitsi suoraviivaisemman ja nopeamman vaihtoehdon. Tätä selvitetään komission 26. tammikuuta 2000 antamassa tiedonannossa¹⁵.

Komissio totesi tiedonannossa, että tehtävien hajauttaminen on oikeudellisesti mahdollista yhteensovittamisasetuksen 12 artiklan 2 kohdan nojalla. Tässä säännöksessä sallitaan yleensä komission hallinnointitehtävien antaminen hakijamaiden täytäntöönpanovirastojen tehtäväksi edellyttäen, että tietyt asetuksessa säädetyt edellytykset täytetään.

3.4.4. *Sapard-välineen varainhoitojärjestelmä*

Komission tiedonannossa ehdotettu varainhoitojärjestelmä oli EMOTR:n tukiosaston periaatteiden, ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavien varainhoitoasetuksen säännösten sekä rakennerahastojen ohjelmatyö- ja maksujärjestelmää koskevien sääntöjen mukainen. Järjestelmän soveltamisen merkittävä etu oli se, että näin ei jouduttu puuttumaan Berliinin Eurooppa-neuvoston päätelmiin, joissa oli asetettu yleiset puitteet Sapard-välineen soveltamiselle. Samalla minimoitiin riski siitä, että asia hankaloituu ja Sapard-välineen käyttöönotto viivästyy entisestään. Järjestelmän etuna oli myös se, että siitä on apua hakijamaille niiden liittymisvalmisteluissa. Se perustuu hajautettuun lähestymistapaan, jossa on kolme pääpiirrettä:

- 1) Jokaisen hakijamaan on perustettava täytäntöönpanijana ja maksajana toimiva hyväksytty Sapard-virasto. Sapard-virastojen on oltava EMOTR:n tukiosaston sääntöjen mukaisia. Kansallinen rahasto (valtiovarainministeriön alainen yksikkö, jollainen on jo perustettu Phare-ohjelman varainhoitoa varten) on Sapard-viraston hyväksynnästä vastaava toimivaltainen viranomais.

Komission on varmistettava paikalla tehtävässä tarkastuksessa Sapard-viraston hyväksyntä. Ainoastaan jos komissio on samaa mieltä arviosta, jonka kansallinen rahasto on tehnyt täytäntöönpanijana ja maksajana toimivasta virastosta, komissio voi antaa tuen hallinnoinnin ja maksujen suorittamisen hakijamaan tehtäväksi ja

¹⁵ SEC(2000) 97, 19.1.2000.

käyttöpääoma voidaan siirtää kyseiseen maahan. Ainoastaan Sapard-virastojen hajautetun hallinnoinnin perusteella toteutuneet menot voivat saada yhteisörahoitusta.

2) Maksujärjestelmä perustuu jaksotettuihin määrärahoihin. Varainhoitoasetuksen IX osaston säännöt edellyttävät Sapard-ohjelman määrärahojen jaksottamista. Jaksotettuja määrärahoja ovat määrärahat, joista aiheutuu maksusitoumusmäärärahoja ja maksumäärärahoja. Maksusitoumusmäärärahat kattavat kuluvan varainhoitovuoden aikana kokonaiskustannukset oikeudellisista velvollisuuksista, joihin on sitouduttu sellaista toimintaa varten, jonka toteuttaminen kestää useamman kuin yhden varainhoitovuoden ajan. Maksusitoumusmäärärahat suoritetaan tiettyyn määräpäivään mennessä, kuten rakennerahastojen järjestelmässä.

3) Tilien tarkastamisessa ja hyväksymisessä noudatetaan tiettyä menettelyä. Yhteensovittamisasetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädetään komission tekemistä jälkitarkastuksista. EMOTR:n tilien tarkastamisessa ja hyväksymisessä noudatettava menettely on tehokas järjestely hajautettujen erillisvirastojen maksujen tarkastamiseksi ja hyväksymiseksi ja tarvittaessa sääntöjenvastaisten tai virheellisten maksujen perimiseksi takaisin hakijamailta. Tarkastukset toteutettaisiin näin ollen EMOTR:n tukiosastoa koskevien säännösten mukaisesti. Tilien tarkastamisessa ja hyväksymisessä noudatettava menettely on kaksivaiheinen:

- vuotuisessa *tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevassa päätöksessä* vahvistetaan edeltävänä varainhoitovuonna toteutuneet Sapard-viraston menot, jotka voidaan maksaa Sapard-virastolle;
- komissio voi myöhemmässä vaiheessa päättää rahoituksen ulkopuolelle jäävistä menoista, kun se katsoo, että menoja ei ole suoritettu Sapard-välinettä koskevien sääntöjen mukaisesti (*sääntöjenmukaisuustarkastusta koskeva päätös*), sanotun kuitenkaan rajoittamatta tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevan päätöksen soveltamista.

Myös varainhoitoa koskevissa oikaisuissa noudatettaisiin EMOTR:n tukiosaston sääntöjä. Oikaisuun sisältyisi:

- kiinteämääräisiä oikaisuja, jos Sapard-virasto ei ole järjestänyt tai tehnyt tarkastuksia moitteettomasti;
- oikaisua vastaavan määrän pidättäminen kieltäytymällä korvaamasta muista hankkeista aiheutuneita menoja.

3.5. Komission asetus (EY) N:o 2222/2000 rahoitussäännöistä

Keskeinen komission väline Sapard-välineen täytäntöönpanossa on asetus (EY) N:o 2222/2000. Asetuksen laatiminen edellytti huolellista työtä, jotta siinä voitaisiin yksityiskohtaisesti esittää sekä ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavien varainhoitoasetuksen säännösten että EMOTR:n ja rakennerahastojen periaatteiden noudattamista koskevien vaatimusten yhteensovittamisen tulokset, kuten Sapard-asetuksessa edellytettiin. Asetus olisi tällöin perustana kunkin hakijamaan kanssa neuvoteltavalle ja tehtävälle monivuotiselle sopimukselle, jossa kukin hakijamaa sitoutuisi noudattamaan yhteisön edellyttämiä sääntöjä.

3.5.1. Asetuksen laatiminen

Ensimmäinen tärkeä vaihe prosessissa oli komission politiikan yksityiskohtainen selvittäminen komission 26. tammikuuta 2000 antaman tiedonannon mukaisesti (ks. 3.4 kohta).

Komissio päätti hajautetun hallinnointijärjestelmän rahoitussääntöjä laatiessaan tehdä tiettyjä muutoksia tammikuussa esitettyihin suuntaviivoihin. Asetuksessa säädetään näin ollen, että määrärahoista tehdään maksusitoumukset, kun on tehty päätös vuotuisen rahoitussopimuksen allekirjoittamisesta. Maksajavirastojen hyväksymisen vahvistamisesta tuli tällöin pelkkä edellytys hallinnonin hajauttamiselle ja varojen siirtämiselle. Itse asiassa hallinnonin hajauttamista koskevan päätöksen asettaminen maksusitoumusten tekemisen ehdoksi olisi ollut hakijamaille kohtuuton vaatimus, josta ei kuitenkaan olisi ollut yhteisölle vastaavaa hyötyä. Näistä syistä komissio tutki käytettävissä olevat vaihtoehdot. Se totesi, että olisi perusteltua muuttaa tiedonannossa esitettyä kantaa siten, että vuoden 2000 määrärahoista voitaisiin tehdä maksusitoumukset riippumatta tuen hallinnonin hajauttamista koskevasta päätöksestä.

3.5.2. Hakijamaiden kuuleminen rahoitussäännöistä

Monivuotisesta rahoitussopimuksesta käydyissä neuvotteluissa oli menettelyn kannalta uutta se, että asetusehdotus toimitettiin kullekin hakijamaalle huomautuksia varten ennen asetuksen antamista. Näin tehtiin, kun ehdotus oli esitelty ensimmäisen kerran EMOTR:n komitean 2. toukokuuta pitämässä erityiskokouksessa. Komissio sitoutui ottamaan huomioon kaikki hakijamaiden huomautukset edellyttäen, että ne ovat yhteisön rahoitusjärjestelyjen mukaisia ja että ne eivät heikennä tekstin perusajatusta varsinkaan moitteettoman varainhoidon osalta.

3.5.3. Asetuksen antaminen

Asetusehdotus laadittiin maaliskuussa. Tehtävä oli monimutkainen, sillä tekstiin sisältyi monia uusia käsitteitä. Asetusehdotuksesta keskusteltiin kuitenkin alustavasti jäsenvaltioiden kanssa EMOTR:n komiteassa jo 18. huhtikuuta 2000. Työn nopeuttamiseksi komitea piti erityiskokouksen 2. toukokuuta 2000 ja ylimääräisen kokouksen 22. toukokuuta 2000. EMOTR:n komitea äänesti yksimielisesti asetuksen puolesta, ja komissio antoi asetuksen 7. kesäkuuta 2000. Asetuksen julkaisemista päätettiin lykätä hakijamaiden kanssa monivuotisesta rahoitussopimuksesta käytävien neuvottelujen takia. Asetus julkaistiin (sellaisina kuin se oli annettu) 7. lokakuuta 2000, kun neuvottelut oli suurelta osin saatu päätökseen.

3.6. Monivuotinen rahoitussopimus

3.6.1. Monivuotisen rahoitussopimuksen tavoite

Yhteisön lainsäädäntö ei sido hakijamaita, joten kunkin hakijamaan kanssa oli tehtävä kahdenvälinen sopimus sellaisen oikeudellisen kehyksen laatimiseksi, että yhteisö ja kukin hakijamaa sitoutuvat noudattamaan Sapard-ohjelman täytäntöönpanosääntöjä. Lisäksi ulkopuolelle osoitettavaan tukeen sovellettavissa varainhoitoasetuksen IX osaston säännöksissä, Sapard-asetuksessa ja yhteensovittamisasetuksessa säädetään, että rahoitussopimus laaditaan yhteisön nimissä toimivan komission ja edunsaajavaltion hallituksen kanssa.

3.6.2. *Monivuotisen rahoitus sopimuksen sisältö*

Monivuotisessa rahoitus sopimuksessa vahvistetaan yhteisön tuen hallinnointia ja valvontaa koskevat säännöt Sapard-ohjelman osalta ohjelmakaudeksi eli vuosiksi 2000–2006. Se perustuu asetukseen (EY) N:o 2222/2000, ja siinä vahvistetaan kolme komission 26. tammikuuta 2000 antamassa tiedonannossa mainittua periaatetta:

- ohjelman hallinnoinnin hajauttaminen kokonaan kunkin hakijamaan vastuulla toimivalle virastolle,
- jaksotettuihin määrärahoihin perustuvat rahoitusjärjestelyt,
- EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamisessa ja hyväksymisessä noudatettavan menettelyn soveltaminen.

Lisäksi monivuotisessa rahoitus sopimuksessa on samantapaisia ennakkomaksu- ja maksujärjestelmää koskevia sääntöjä ja myös samantapaisia seurantakomiteoita, ohjelman hallinnointia ja arviointia sekä raportointia koskevia erityisvaatimuksia kuin rakennerahastojen järjestelmässä. Monivuotisessa rahoitus sopimuksessa määrätään myös sääntöjenvastaisuuksien ilmoittamisesta sekä yhteisön virkamiesten oikeudesta tutustua asiakirjoihin ja hankkeisiin.

3.6.3. *Sopimuksen luvut*

Sopimuksessa on seitsemän lukua:

Luku A: varainhoito. Tässä luvussa annetaan yksityiskohtaisia määräyksiä Sapard-ohjelman täytäntöönpanosta hajautetulta pohjalta kussakin hakijamaassa. Määräykset vastaavat suurelta osin rahoituksen täytäntöönpanoasetusta, jonka komissio antoi kesäkuun alussa EMOTR:n komitean yksimielisen äänestyksen jälkeen.

Luku B: ohjelman hallinnointi, seuranta ja arviointi. Tässä luvussa täsmennetään seurantaa ja arviointia koskevia vaatimuksia, joilla voidaan määrittää maatalouden ja maaseudun kehittämissohjelmien eri osien tehokkuus ja tuloksellisuus.

Luku C: yleisiä määräyksiä. Tässä luvussa määrätään esimerkiksi yhteensovittamisesta muiden liittymistä edeltävien rahoitusvälineiden (Phare ja Ispa) kanssa, verotus- ja tulliasioista sekä tuonnista ja viennistä.

Luku D: menojen ilmoittaminen neljännesvuosittain ja vuosittain. Tässä luvussa annetaan yksityiskohtaisia määräyksiä lomakkeista sekä menojen ilmoittamisesta neljännesvuosittain ja vuosittain.

Luku E: todistuksen myöntävää elintä koskevat suuntaviivat. Tässä luvussa määrätään Sapard- virastolle todistuksen myöntävän elimen antaman todistuksen ja kertomuksen muodosta, laajuudesta ja sisällöstä.

Luku F: Sapard-ohjelman rahoitus säännöistä annetussa asetuksessa (EY) N:o 2222/2000 mainittujen yhteisön säännösten teksti sopimukseen mukautettuna. Tässä teknisessä luvussa esitetään kokonaisuudessaan asetuksessa (EY) N:o 2222/2000 mainittujen niiden yhteisön säännösten teksti, joita ei ole vielä otettu huomioon sopimuksen muissa luvuissa, Sapard-ohjelmaan mukautettuna.

Luku G: riitojen ratkaiseminen. Tässä luvussa täsmennetään välimiesoikeudessa riitojen ratkaisemiseksi noudatettavaa menettelyä.

3.7. Vuotuinen rahoitussopimus

3.7.1. Vuotuisen rahoitussopimuksen tavoite

Vuotuisessa rahoitussopimuksessa vuodeksi 2000 vahvistetaan yhteisön rahoitusosuus kullekin Sapard-välineen tuen piiriin kuuluvalla hakijamaalla. Kunkin hakijamaan kanssa laaditaan ja neuvotellaan vuotuinen rahoitussopimus jokaista ohjelmavuotta kohti. Siinä vahvistetaan yhteisön vuotuinen rahoitussitoumus ja muutetaan tarvittaessa monivuotisen rahoitussopimuksen määräyksiä.

3.8. Neuvottelut monivuotisesta ja vuotuisesta rahoitussopimuksesta

Rahoitussäännöistä annettu asetus (EY) N:o 2222/2000 pohjusti tietä sille, että komissio laati ja neuvotteli monivuotisen rahoitussopimuksen kaikkien 10 hakijamaan kanssa. Kuten aiemmin on todettu, hakijamaille annettiin tilaisuus esittää huomautuksia ehdotetuista rahoitussäännöistä ennen niiden hyväksymistä. Neuvottelujen tarve tunnustettiin asetuksessa, sillä sen 1 artiklan 2 kohdan mukaan "komissio vaatii ehdokasmaita noudattamaan näitä edellytyksiä sisällyttämällä ne kunkin maan kanssa neuvoteltuihin rahoitussopimuksiin". Asetus ei itsessään riittänyt, sillä yhteisön lainsäädäntöä ei voida soveltaa yhteisön ulkopuolisiin maihin. Neuvottelujen aikana nousi esille monia seikkoja, joita ei ollut asetuksessa ja jotka sisällytettiin neuvoteltuihin teksteihin.

3.8.1. Ministerikokous

Neuvottelujen käynnistämiseksi pidettiin 6. ja 7. kesäkuuta 2000 Brysselissä kaksipäiväinen ministerikokous, johon osallistui ministereitä kaikista hakijamaista. Kokouksessa oli kaksi osaa: lähinnä poliittisella tasolla käytävä keskustelu ja komission antamat artiklakohtaiset selvitykset juuri annettuun asetukseen (EY) N:o 2222/2000. Hakijamaita kannustettiin myös esittämään omia näkemyksiään asetuksesta.

3.8.2. Neuvottelujen käynnistäminen työryhmässä

Ensimmäinen ehdotus monivuotiseksi rahoitussopimukseksi laadittiin heinäkuussa asetuksen antamisen ja kesäkuussa käytyjen neuvottelujen jälkeen. Asiakirjasta oli neuvoteltava kunkin hakijamaan kanssa, joten ehdotus toimitettiin niille ennen Brysselissä 27. heinäkuuta pidettyä kokousta, johon osallistui edustajia kaikista hakijamaista. Kuten aiemminkin, niitä pyydettiin esittämään omia näkemyksiään. Kokouksen työn tuloksena laadittiin muutettu sopimusehdotus, joka lähetettiin hakijamaille 3. elokuuta.

3.8.3. Yksiköiden väliset kuulemiset

Sopimuksen monimutkaisuudesta ja merkityksestä kertoo se, että yksiköiden väliseen kuulemisprosessiin osallistui 16 pääosastoa. Neuvotteluja jatkettiin hakijamailta saatujen huomautusten mukaisesti muutettujen ehdotusten pohjalta (lisätietoja, ks. liite 2). Jokaisen yksiköiden välisen kuulemisen jälkeen hakijamaille lähetettiin uusi ehdotus. Kaiken kaikkiaan niille lähetettiin viisi ehdotusta. Komissio toimitti muutetut tekstit neljän viikon kuluessa hakijamaiden huomautuksille annetun

määräajan umpeutumista. Yhtä maata ja yhtä tapausta lukuun ottamatta jokaisella maalla oli jokaisesta versiosta useita huomautuksia, jotka edellyttivät ehdotuksen muuttamista.

Kaikki hakijamaat ja komissio olivat aktiivisesti mukana monivuotisesta rahoitussopimuksesta käydyissä neuvotteluissa. Koko prosessi hakijamaiden kanssa ensimmäisestä ehdotuksesta käydyistä keskusteluista aina lopulliseen tekstiin asti kesti ainoastaan neljä kuukautta.

3.8.4. Prosessin monimutkaisuus

Käsiteltävänä oli monenlaisia asioita, joten prosessissa oli väistämättä mukana monia henkilöitä eri hakijamaista. On ymmärrettävää, että prosessiin vaikuttivat maiden erilaiset lähestymistavat ja mieltymykset. Työn helpottamiseksi järjestettiin myös lukuisia kahdenvälisiä kokouksia ja keskusteluja.

Prosessissa oli paljon uutta sekä käsitteiden että yksityiskohtien osalta. Huomioon oli otettava esimerkiksi sen säännöksen yhteensopivuus, jonka mukaan välimiesmenettelyä varten sopimuksen nojalla perustettava välimiesoikeus ottaa huomioon asiaa koskevan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön. Teksti oli muotoiltava niin, ettei se olisi ristiriidassa yhdenkään maan perustuslain kanssa.

Teknisenä esimerkkinä voitaisiin mainita tukikelpoisten menojen määritelmää koskeva ongelma. Toisin kuin jäsenvaltioissa, hakijamaissa on yleensä varsin alkeellisia valtiontukisäännöksiä. Tästä syystä ei voitu valita sellaista varsin yksinkertaista vaihtoehtoa, että hakijamaille luotaisiin tukikelpoisuutta koskevat säännöt niiden kansallisten säännösten pohjalta, kuten rakennerahastoja koskevan asetuksen (EY) N:o 1260/1999 30 artiklan 3 kohdassa todetaan.

Yhteisön lainsäädäntö ei sitä paitsi sido hakijamaita, joten sopimukseen ei voitu sisällyttää viittauksia esimerkiksi yhteisön lainsäädännön artikloihin, kuten asetusten kohdalla tehtäisiin. Oli siis välttämätöntä tutkia kaikki asiaa koskevissa oikeussäännöissä [Sapard-asetus, yhteensovittamisasetus, asetus (EY) N:o 2759/1999 ja asetus (EY) N:o 2222/2000] olevat viittaukset yhteisön lainsäädäntöön ja sisällyttää sopimukseen asiaan liittyvien säännösten nykyinen teksti tarvittavin muutoksin.

3.8.5. Menettelyyn liittyvät seikat

Neuvotteluprosessissa oli otettava huomioon muitakin seikkoja. Sitä ei voitu käynnistää ennen rahoitussääntöjä koskevan asetuksen (EY) N:o 2222/2000 antamista, ja asetusta ei puolestaan voitu antaa, ennen kuin 26. tammikuuta 2000 annetussa tiedonannossa käsitellyt monimutkaiset kysymykset oli ratkaistu. Neuvotteluprosessia ei myöskään voitu käynnistää, ennen kuin asetuksen (EY) N:o 2356/2000 valmistelutyöt oli saatu päätökseen (ks. 3.3 kohta).

Työssä oli niin ikään otettava huomioon Sapard-virastojen perustamisprosessi sekä useiden maatalouden ja maaseudun kehittämisohjelmien sisältö.

Monivuotiseen rahoitussopimukseen tehtiin neuvottelujen aikana monta yksityiskohtaista muutosta, mutta asiakirjan keskeinen sisältö säilyi ennallaan. Näin noudatettiin asetuksen (EY) N:o 2222/2000 perusajatusta.

3.8.6. *Monivuotisen rahoitussopimuksen hyväksyminen*

Komissio hyväksyi 29. maaliskuuta 2000 monivuotisen rahoitussopimuksen lopullisen version. Jotkin maat halusivat edistyä nopeasti, joten kullekin hakijamaalle toimitettiin 10. marraskuuta epävirallinen versio sillä edellytyksellä, että tämä ei millään tavoin sido komission kantaa. Näin meneteltiin, jotta sopimusluonnosta voitaisiin jo varhaisessa vaiheessa käsitellä hakijamaissa.

Useat maat ilmaisivat olevansa valmiita allekirjoittamaan monivuotisen (ja vuotuisen) rahoitussopimuksen vuoden 2000 loppuun mennessä. Bulgarian kanssa allekirjoitettiin monivuotinen rahoitussopimus 18. joulukuuta, jolloin kansalliset viranomaiset pystyivät aloittamaan ratifiointiprosessin. Vuoden 2001 maaliskuun loppuun mennessä kaikki 10 hakijamaata olivat allekirjoittaneet kummankin sopimuksen.

3.8.7. *Vuoden 2000 vuotuisen rahoitussopimuksen allekirjoittaminen ja maksusitoumusten tekeminen*

Vuotuinen rahoitussopimus on yksinkertainen asiakirja. Siinä ainoastaan määritellään kunkin maan osalta yhteisön rahoitussitoumukset vuoden 2000 talousarviossa. Vuotuisten rahoitussopimusten allekirjoittamiseen jo vuonna 2000 ei kuitenkaan ollut käytännössä paineita eikä myöskään tarvetta. Tähän oli syynä se, että kun komissio oli hyväksynyt monivuotisen rahoitussopimuksen ja antanut komission jäsenelle valtuudet kunkin sopimuksen allekirjoittamiseen, se teki yleisen maksusitoumuksen vuodeksi 2000 vahvistetuista määristä. Tällä päätöksellä tehtiin kaikkia 10 maata koskeva maksusitoumus varainhoitoasetuksen 36 artiklan 2 kohdan tarkoittamassa mielessä. Tämän jälkeen voitiin samalta pohjalta toteuttaa vastaavat yksittäiset oikeudelliset sitoumukset 31. joulukuuta 2001 mennessä. Näin hakijamaiden ei myöskään tarvinnut painostaa hyväksymään nopeasti monivuotista rahoitussopimusta. Näin olisi käynyt, jos sopimuksen puuttuminen olisi merkinnyt vuoden 2000 talousarviomäärärahojen menetystä.

3.8.8. *Maksusitoumusten määräaika*

Vuoden 2000 vuotuisen rahoitussopimuksen mukaan se osa vuoden 2000 maksusitoumuksista, josta ei ole suoritettu ennakkomaksua ja jonka osalta ei ole esitetty hyväksyttävää maksupyyntöä päätöksen päivämäärää seuraavan toisen vuoden loppuun mennessä, vapautetaan 31. joulukuuta 2002 mennessä.

4. TEKNINEN APU JA KOULUTUS SAPARD-OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON VALMISTELUSSA

4.1. Komission aloitteet

Sapard-ohjelman täytäntöönpanon valmistelun tueksi on toteutettu useita tekniseen apuun liittyviä toimia. Tärkein näistä on ollut rakennerahastojen valmistelua koskeva Phare-ohjelman erityisohjelma, joka käynnistettiin vuoden 1998 Phare-ohjelmassa. Ohjelman tavoitteena on valmistella yhteisön rakennerahastojen täytäntöönpanoa hakijamaissa unioniin liittymistä varten. Valmisteluihin kuuluvat kansallisten kehittämissuunnitelmien laatiminen sekä rakennerahastojen hallinnoinnissa tarvittavien instituutioiden kehittäminen.

Erityisohjelmassa tuetaan Sapard-ohjelman (ja Ispa-ohjelman) täytäntöönpanon sekä Phare-ohjelman taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevan ulottuvuuden valmistelua, koska näiden välineiden soveltamisen katsotaan edeltävän rakennerahastojen soveltamista. Ohjelmaan on osoitettu vuodesta 1998 lähtien yhteensä 56 miljoonaa euroa, joista noin 25 miljoonaa euroa on tarkoitettu Sapard-ohjelman täytäntöönpanon valmisteluun.

Sapard-ohjelmaan liittyvä Phare-ohjelman tekninen apu sisältää seuraavaa:

- kummitoimintahankkeet, jotka koskevat Sapard-ohjelmien maaseudun kehittämissuunnitelmien ja täytäntöönpanomenettelyjen valmistelua;
- kummitoimintahankkeet, jotka koskevat Sapard-virastojen hyväksymisen valmistelua. Näihin hankkeisiin ovat sisältyneet hakemuslomakkeiden ja tarkastuksia koskevien tarkistusluettelojen suunnittelu, Sapard-ohjelman maksumenettelyjä koskeva koulutus, kirjanpitomenettelyjen valmistelu, sisäisen tarkastusjärjestelmän käyttöönotto, paikalla tehtäviä tarkastuksia koskevan järjestelmän ja jälkitarkastusjärjestelmän perustaminen sekä hankintamenettelyjen ja riskinarviointimenetelmien käyttöönotto;
- erityisohjelman tekninen apu, johon sisältyy maatalouden ja maaseudun kehittämissuunnitelmien ennakoarvioinnin valmistelu. Siihen ovat sisältyneet myös tieto-, seuranta- ja tarkastusjärjestelmien kehittäminen, virkamiesten koulutus sekä opintomatkat, jotka liittyvät kehittämissuunnitelmien, hallintomenettelyjen ja varainhoidon valmisteluun;
- erityisohjelman maaseudun pilottitason hankkeet, jotka koskevat ohjelmien hallinnon ja täytäntöönpanomenettelyjen valmistelua, hallintohenkilöstön, neuvonantajien ja tuensaajien koulutusta sekä arvioinnin, rahoituksen ja tarkastusten valmistelua.

Lisäksi komissio järjesti hakijamaiden virkamiehille monivuotista rahoitussopimusta koskevan seminaarin. Hakijamaiden virkamiehille järjestettiin myös opintomatkvoja jäsenvaltioihin.

4.2. Muu tuki

SIGMA-ohjelma (tuki Keski- ja Itä-Euroopan maiden hallinto- ja johtamistavan kehittämiselle): OECD:n ja yhteisön yhteinen aloite, jossa OECD:n ja Phare-ohjelman voimavarat yhdistämällä autetaan Keski- ja Itä-Euroopan maita luomaan varainhoito- ja valvontajärjestelmiä. Aloitteesta on ollut paljon hyötyä Bulgarialle, Tšekin tasavallalle, Latvialle, Puolalle, Romanian ja Slovakialle Sapard-virastojen perustamisessa ja niiden hyväksymisen valmistelussa.

Tuki kansainvälisistä rahoitusvälineistä: Maailmanpankki on tehnyt valmistelutyötä lainojen myöntämiseksi joidenkin hakijamaiden (Bulgarian, Puolan ja Romanian) maatalousalalle.

Monet jäsenvaltiot ovat antaneet arvokasta kahdenvälistä tukea useille hakijamaille usein komission pyynnöstä mutta käyttämättä yhteisön määrärahoja. Komissiolla ei ole kokonaiskuvaa asiasta, mutta tukea annettiin laajalti, ja se edisti osaltaan Sapard-virastojen perustamista. Tukeen sisältyivät ennakoarviointien toteuttaminen ja

tilapäinen tuki, jotta hallinnot voivat ottaa hoidettavakseen uusia tehtäviä, esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointeja.

5. RAHOITUKSEEN JA TALOUSARVIOON LIITTYVÄT KYSYMYKSET

5.1. Määrärahat vuoden 2000 talousarviossa

Berliinissä 24. ja 25. maaliskuuta 1999 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmissä todettiin, että kolmen liittymistä edeltävän välineen (Pharen, Ispan ja Sapardin) menot olisi merkittävä uuden 7 otsakkeen alle erillisiin alaotsakkeisiin rahoitusnäkymissä.

Liittymistä edeltävän maatalouden rahoitusvälineen vuotuinen enimmäismäärä säilytettiin vakiona vuosina 2000–2006, ja se on enintään 520 miljoonaa euroa vuoden 1999 hintoina. Tämä määrä sisällytettiin myöhemmin vuosien 2000–2006 rahoitusnäkyymiin, jotka liitettiin talousarvion kurinalaisuudesta 6 päivänä toukokuuta 1999 tehtyyn toimielinten väliseen sopimukseen.

Budjettivallan käyttäjä luokitteli 7 otsakkeen muiksi kuin pakollisiksi menoiksi ja jaksotetuiksi määrärahoiksi (ks. 3.4.4 kohdan 2 alakohta).

5.2. Määrärahat komission aloitteesta toteutettaviin toimenpiteisiin suunnattavaan tukeen

Sapard-asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa komissiolle annetaan valtuudet osoittaa enintään kaksi prosenttia vuosittain myönnettävistä varoista koko ohjelmakaudella tiettyjen sen omasta aloitteesta toteutettavien toimenpiteiden rahoittamiseen. Vuoden 2000 talousarvioon luotiinkin erilliset budjettikohdat Sapard-ohjelmien rahoitukseen (B7-010) ja tästä tuesta aiheutuviin menoihin (B7-010A).

Sapard-ohjelman maksusitoumusmäärärahat vuoden 2000 talousarviossa olivat 529 miljoonaa euroa, joista 519,1 miljoonaa euroa osoitettiin ohjelman budjettikohtaan B7-010 ja 9,9 miljoonaa euroa tuen budjettikohtaan B7-010A. Maksuumäärärahat olivat 190,1 miljoonaa euroa budjettikohdassa B7-010 ja 9,9 miljoonaa euroa budjettikohdassa B7-010A.

5.3. Määrärahojen siirto tuen budjettikohdasta ohjelman budjettikohtaan

Vuonna 2000 valmisteltiin lähinnä oikeudellista kehystä, jotta Sapard-välinettä voitaisiin soveltaa hajautetulta pohjalta, sekä hyväksyttiin maatalouden ja maaseudun kehittämisohjelmat 10 hakijamaan esittämien suunnitelmien pohjalta (ks. 3 ja 6 luku). Tällöin ei tarvittu tukea toimenpiteisiin, jotka koskevat neljää Sapard-asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa mainittua tukikelpoista alaa (alustavat tutkimukset, vierailuvaihdot, arviointi ja valvonta).

Tästä syystä komissio ehdotti 9,8 miljoonan euron siirtämistä tuen budjettikohdasta B7-010A ohjelman budjettikohtaan B7-010 (100 000 euroa jätettiin mahdollisten kustannusten kattamiseen, esimerkiksi kaikkien hakijamaiden kokouksen järjestämiseen Brysselissä). Budjettivallan käyttäjä hyväksyi siirron, jolloin voitiin sisällyttää kyseinen määrä vuoden 2000 vuotuisiin rahoitussopimuksiin ja vahvistaa (käyttämällä samaa jakoperustetta kuin kokonaisuutensa kohdalla) maatalouden ja maaseudun kehittämisohjelmiin käytettävissä olevaa yhteisön rahoitusta.

5.4. Määrärahojen käyttö

Komission asetuksen (EY) N:o 2222/2000 7 artiklassa todetaan, että kun komissio on tehnyt päätöksen kunkin vuotuisen rahoitussopimuksen allekirjoittamisesta, yhteisön talousarviossa vahvistetuista määrärahoista tehdään maksusitoumukset. Kuten edellä todettiin, komissio teki yleisen maksusitoumuksen hyväksytyään monivuotisten ja vuotuisen rahoitussopimusten tekstit ja annettuaan 29. marraskuuta 2000 komission jäsenelle valtuudet allekirjoittaa monivuotiset ja vuotuiset rahoitussopimukset. Vastaavat yksittäiset maksusitoumukset kunkin maan Sapard-ohjelman rahoittamiseksi (vastaavan vuotuisen rahoitussopimuksen allekirjoittaminen) voitiin tehdä vasta sitten, kun ohjelma oli hyväksytty ja molemmat sopimuspuolet olivat allekirjoittaneet monivuotisen rahoitussopimuksen.

Komissio voi varainhoitoasetuksen 36 artiklan 2 kohdan yleistä maksusitoumusta koskevan säännöksen nojalla tehdä maksusitoumuksen koko vuoden 2000 määrästä ja kunkin maan yksittäiset maksusitoumukset vuoden 2001 loppuun mennessä. Itse asiassa 10 yksittäistä maksusitoumusta tehtiin helmikuun loppuun mennessä ja 10 vuotuisia rahoitussopimusta allekirjoitettiin vuoden 2001 maaliskuun loppuun mennessä.

Kuten 7 luvussa todetaan, Sapard-välineen soveltamisen yhtenä ehtona on se, että komissio on päättänyt antaa tuen hallinnoinnin hakijamaan tehtäväksi. Tällaisia päätöksiä ei ollut tehty vuoden 2000 loppuun mennessä, sillä kansallisia päätöksiä Sapard-viraston hyväksymisestä ei ehditty tehdä ajoissa. Tästä syystä yhteisön Sapard-määrärahoja ei ollut siirretty yhdellekään hakijamaalle.

Sapard-määrärahojen toteutus vuonna 2000 (euroina) voidaan tiivistää seuraavasti:

Budjetti kohta	Määrärahat	Tal.arvio 2000	Siirrot	Toteutettu	Siirretty	Peruutettu
B7-010	Maksusitoum.	519 100 000	+9 800 000	528 900 000	0	0
	Maksut	190 100 000	-50 000 000	0	140 100 000	0
B7-010A	Maksusitoum.	9 900 000	-9 800 000	0	0	100 000
	Maksut	9 900 000	0	0	0	9 900 000

5.5. Yleiskatsaus vuoden 2001 talousarvioon

Budjettivallan käyttäjä vahvisti vuonna 2000 Sapard-välineen määrärahat vuoden 2001 talousarviossa.

Maksusitoumuksiin vuonna 2001 käytettävissä oleva 540 miljoonan euron kokonaismäärä on tulosta vuoden 1999 kiinteinä hintoina ilmaistun 520 miljoonan euron teknisestä mukautuksesta, kuten rahoitusnäkymissä on ennakoitu. Kokonaismäärä on jaettu niin, että varsinaiseen budjettikohtaan B7-010 on varattu 530,28 miljoonaa euroa ja "hallintoon liittyviä menoja" koskevaan budjettikohtaan 9,72 miljoonaa euroa.

"Hallintoon liittyviä menoja" koskeva budjettikohta saa lisäksi 9,72 miljoonaa euroa maksumäärärahoina.

Talousennusteiden tekeminen on vaikeaa, ja ne perustuvat aina olettamuksiin, sillä varsinaisia ennakkotapauksia ei ole, mutta maksumäärärahojen tarpeen arvioidaan vuonna 2001 olevan varsinaisessa budjettikohdassa B7-010 noin 500 miljoonaa euroa. Oletuksena oli se, että puolet tästä suoritettaisiin ennakkomaksuna sitten, kun komissio on tehnyt päätöksen tuen hallinnoinnin antamisesta Sapard-virastojen tehtäväksi, ja että puolet maksettaisiin ohjelmien täytäntöönpanosta vuonna 2001 aiheutuvien menojen yhteisrahoituksena. Budjettivallan käyttäjä hyväksyi vuonna 2000 käyttämättä jääneiden 140,1 miljoonan euron maksumäärärahojen siirron ja antoi valtuudet 321,08 miljoonan euron uusille maksumäärärahoille vuoden 2001 talousarviossa.

6. SAPARD-OHJELMIEN VALMISTELU JA HYVÄKSYMINEN

Hakijamaita kehoitettiin laatimaan maatalouden ja maaseudun kehittämissuunnitelma sekä valikoimaan toimenpiteitä, jotka vastaavat niiden erityisoloja. Suunnitelmat oli jätettävä kuuden kuukauden kuluessa Sapard-asetuksen voimaantulosta, toisin sanoen 29. joulukuuta 1999 mennessä. Kaikki hakijamaat Tšekin tasavaltaa¹⁶ lukuun ottamatta jättivät suunnitelmansa määrääjässä. Kaikista suunnitelmista oli annettava lisätietoja, ennen kuin komissio pystyi huhti- ja toukokuussa 2000 kelpuuttamaan muutetut suunnitelmat.

Valmisteluvaiheessa käytiin neuvotteluja talous- ja yhteiskuntaelämän sekä ympäristöalan yhteistyökumppanien kanssa, kuten Sapard-asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa säädetään.

Sapard-asetuksessa säädetään myös, että ohjelmat hyväksytään suunnitelmien jättämistä seuraavien kuuden kuukauden kuluessa sillä edellytyksellä, että kaikki tarvittavat tiedot ovat saatavilla. Tämä on tavanomainen määräaika jäsenvaltioiden maatalouden ja maaseudun kehittämissuunnitelmissa.

Komissio hyväksyi kunkin hakijamaan Sapard-ohjelman vuoden 2000 lokakuun ja joulukuun välisenä aikana. Sapard-ohjelmien valmistelu ei siis kestänyt kauemmin kuin jäsenvaltioiden kohdalla, vaikka jäsenvaltioilla on paljon kokemusta suunnitelmien laatimisesta ja vaikka se oli kaikille hakijamaille uutta (ks. liite 3).

Ennen kuin kaikki 10 suunnitelmaa hyväksyttiin komission päätöksillä, ne esitettiin maatalouden rakenteiden ja maaseudun kehittämisen komitealle, jossa ne saivat yksimielisen myönteisen lausunnon. Kunkin hakijamaan valtuuskunta oli läsnä komitean käsitellessä sen suunnitelmaa.

6.1. Ohjelman sisältö

Toimenpiteitä on painotettu eri tavalla eri ohjelmissa, mutta kolme toimenpidettä on keskeisellä sijalla lähes kaikissa ohjelmissa: jalostus ja kauppa, maatalojen investoinnit ja maaseudun infrastruktuurien investoinnit.

¹⁶ Tšekin tasavalta pyysi virallisesti lupaa, joka sille myönnettiinkin, määräajan pidentämiseen joulukuun 29. päivästä 1999 tammikuun 31. päivään 2000.

Jos kaikkia maita tarkastellaan yhdessä, julkinen tuki jalostukseen ja kauppaan johtaa 26 prosentin osuudella yhteisön koko rahoitusosuudesta ¹⁷, ja seuraavana ovat maatilojen investoinnit ja maaseudun infrastruktuurien investoinnit hieman yli 20 prosentin osuudella. Seuraavana on toiminnan monipuolistaminen noin 11 prosentin osuudella. Yhdeksästä muusta toimenpiteestä yhdenkään keskimääräinen osuus kokonaismäärästä ei ole suurempi kuin 4 prosenttia. Maatalouden ympäristötoimenpide ei ole pakollinen Sapard-ohjelmassa ja se koskee vain pilottitason hankkeiden täytäntöönpanoa, toisin kuin jäsenvaltioiden maaseudun kehittämissuunnitelmissa, mutta kaikki hakijamaat Sloveniaa lukuun ottamatta ovat sisällyttäneet sen ohjelmiinsa. On myös syytä huomata, että kahta toimenpidettä, nimittäin lomitus- ja tilanhoitopalvelujen perustamista sekä maarekisterien perustamista ja ylläpitoa, ei ole sisällytetty yhteenkään ohjelmaan (ks. liite 4).

Kaikissa liitteessä 4 (ja tässä tekstissä) olevissa luvuissa on muistettava, että jokaisessa ohjelmassa sallitaan tietty joustovara, jonka käyttäminen edellyttää seurantakomitean hyväksyntää. Kunkin toimenpiteen joustovara on 10 prosenttia sen kaikista määrärahoista ohjelmakaudella 2000–2006, ja siinä on otettava huomioon yhteisön rahoitusosuus tehdy(i)ssä rahoitussopimuksessa (rahoitussopimuksissa). Joustovaralla pyritään helpottamaan ohjelman hallinnointia ja välttämään ohjelmien muuttaminen lähinnä byrokraattisista syistä, kuten jäsenvaltioissa tehtiin ohjelmakaudella 1994–1999.

6.1.1. Toimenpide 1: maatilojen investoinnit

Kaikissa 10 Sapard-ohjelmassa on maatilojen investointien tukemista koskeva toimenpide. Siihen on varattu ohjelmissa 797 miljoonaa euroa eli 22 prosenttia yhteisön koko rahoitusosuudesta. Se onkin yhteen laskettuna (kaikki 10 maata) toiseksi tärkein toimenpide. Useissa maissa se on tärkein toimenpide: Liettuassa (47 prosenttia), Virossa (43 prosenttia), Bulgariassa (31 prosenttia), Unkarissa (28 prosenttia) ja Slovakiassa (28 prosenttia).

Toimenpiteeseen varatut määrärahat kertovat tarpeesta uudenaikaistaa maataloutta ja sovittaa se yhteisön vaatimuksiin. Toimenpiteellä pyritään lisäämään maatilojen kilpailukykyä parantamalla niiden käyttöomaisuutta ja kiinteää laitteistoa, nostamalla niiden tuotteiden laatua sekä suuntaamalla tuotantoa uudelleen markkinoiden tarpeiden mukaisesti ja näin edistämään maataloustoiminnan monipuolistamista. Tavoitteena on myös auttaa maatilojen soveltamista ympäristöä, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevien yhteisön vaatimusten mukaisiksi.

Toimenpiteen laajuus vaihtelee suuresti eri ohjelmissa: mukana ovat yleensä lihan (nautakarja, siipikarja) ja maidon tuotanto, rehuntuotanto sekä viljan, hedelmien ja vihannesten tuotanto (Bulgariassa ja Romaniassa myös viinitarhat).

Mahdollisia tukikelpoisia investointeja ovat esimerkiksi maatilan rakennusten rakentaminen tai kunnostaminen, maanviljelyskoneiden ja -välineiden osto, eläinjätteen käsittelytilat, rehun säilytystilojen rakentaminen tai uudistaminen sekä maatiloilla tapahtuvaan maidon tai lihan jalostukseen tarkoitettujen tilojen rakentaminen tai kunnostaminen.

¹⁷ Tässä luvussa yhteisön rahoitusosuudella tarkoitetaan yhteisön yhteisrahoitusosuuden arvioitua kokonaismäärää Sapard-välineessä eli 3 703:a miljoonaa euroa koko ohjelmakaudella 2000–2006.

Tukiosuus (julkinen rahoitusosuus investoinnin tukikelpoisista kokonaiskustannuksista) vaihtelee ohjelmissa 30 prosentista 50 prosenttiin. Tukiosuus on joskus eriytetty investoinnin alan/tyypin tai tuensaajan aseman (esimerkiksi nuoret viljelijät tai epäsuotuisien alueiden viljelijät) mukaan.

6.1.2. *Toimenpide 2: maatalous- ja kalastustuotteiden jalostuksen ja kaupan parantaminen*

Tämä toimenpide sisältyy kaikkiin 10 Sapard-ohjelmaan. Se on yhteen laskettuna tärkein toimenpide, ja sen määrärahat ovat 954 miljoonaa euroa eli 26 prosenttia yhteisön rahoitusosuuden arvioidusta kokonaismäärästä. Se on tärkein toimenpide Tšekin tasavallassa¹⁸ (25 prosenttia), Latviassa (26 prosenttia), Puolassa (38 prosenttia) ja Sloveniassa (40 prosenttia). Muissa maissa se on toisella sijalla: Bulgariassa (24 prosenttia), Virossa (18 prosenttia – samalla sijalla taloudellisen toiminnan monipuolistamista koskevan toimenpiteen kanssa), Unkarissa (21 prosenttia), Liettuassa (21 prosenttia), Romaniassa (17 prosenttia) ja Slovakiassa (26 prosenttia).

Näistä tiedoista saa käsityksen siitä, miten tärkeänä hakijamaat pitävät jalostusta ja kauppaa koskevaa toimenpidettä maatalouselintarvikealansa uudistamisessa, mukauttamisessa, saneerauksessa tai luomisessa. Toimenpiteen avulla maat voivat uudistaa maatalousalan rakennetta, parantaa tuotteiden laatua (yhteisön vaatimusten mukaisesti) ja kilpailla entistä tehokkaammin yhteisössä.

Tuettavat alat valitaan kunkin maan maatalouden erityispiirteiden ja tarpeiden mukaan. Tuettavien alojen määrä vaihtelee kolmen (Viro ja Slovenia) ja yhdentoista (Romania) välillä. Kolme alaa valittiin kaikissa maissa: meijerituotteet, liha ja kala. Tärkeimmät muista tuettavista aloista ovat:

- hedelmät ja vihannekset – seitsemässä kymmenestä hakijamaasta (Bulgaria, Unkari, Latvia, Liettua, Puola, Romania ja Slovakia),
- viini (Bulgaria, Unkari ja Romania),
- viljat (Latvia, Liettua ja Romania).

Mahdollisia tukikelpoisia investointeja ovat esimerkiksi rakennusten rakentaminen tai kunnostaminen, investoinnit elintarviketeollisuuden muuttamiseen yhteisön vaatimusten mukaisesti, uudet (ja erityissääntöjen nojalla mahdollisesti myös käytetyt) koneet ja välineet (mukaan lukien tietokoneohjelmistot), maitosäiliöt ja maidon jäädytyslaitteet, säilytystilat (mukaan lukien kylmäsäilytystilat) ja säiliöiden pesutilat, jätteen ja sivutuotteiden käsittelyvälineet sekä välineet laadun ja tuotantoprosessin valvonnan parantamiseen.

Yksi Sapard-ohjelman tärkeimmistä tavoitteista on edistää investointeja, joilla parannetaan yksityisen sektorin kykyä täyttää eläinlääkintää, hygieniaa, terveyttä, elintarvikkeiden laatua, eläinten hyvinvointia ja ympäristöä koskevat yhteisön

¹⁸

Tšekin tasavallassa tämä toimenpide kattaa paitsi maatalous- ja kalastustuotteiden jalostuksen ja kaupan parantamista koskevan toimenpiteen myös laadunvalvonnan ja eläinlääkintä- ja kasvinterveystarkastusten rakenteiden sekä elintarvikkeiden laadun ja kuluttajansuojan parantamista koskevan toimenpiteen, jota sovelletaan jalostusteollisuudessa. Tšekin viranomaisten viimeksi mainitussa toimenpiteessä ehdottamat toimet muistuttavat yhdeksän muun hakijamaan jalostusta ja kauppaa koskevia toimenpiteitä.

vaatimukset. Kansallisten ympäristö- ja eläinlääkintäviranomaisten on siis arvioitava kaikkien käyttöomaisuuden rakentamiseen liittyvien hankkeiden hakemukset, jotta ne olisivat edes periaatteessa tukikelpoisia, ja tarkistettava niiden toteuttamisen jälkeen, vastaavatko investoinnit yhteisön vaatimuksia kaikilla näillä aloilla.

6.1.3. Toimenpide 3: laadunvalvonnan ja eläinlääkintä- ja kasvinterveystarkastusten rakenteiden sekä elintarvikkeiden laadun ja kuluttajansuojan parantaminen

Yhteisön rahoitusosuus tässä toimenpiteessä on 28 miljoonaa euroa. Se on 1 prosentti yhteisön rahoitusosuuden arvioidusta kokonaismäärästä Sapard-välineessä. On syytä huomata, että Sapard- ja Phare-välineestä voidaan täydentävästi tukea investointeja laadunvalvonnan ja eläinlääkintä- ja kasvinterveystarkastusten rakenteiden sekä elintarvikkeiden laadun ja kuluttajansuojan parantamiseksi, esimerkiksi rajatarkastusasemia. Valtaosaa julkisen sektorin investoinneista, joilla pyritään takaamaan yhteisön säännösten noudattaminen, tuetaan todennäköisesti Phare-välineestä eikä Sapard-välineestä, sillä Sapard-välineestä voidaan tukea vain pienimuotoisia (alle 2 miljoonan euron) toimia paikallisella tasolla (ks. myös 8.3 kohta).

Tämän toimenpiteen hyväksyi Sapard-ohjelmaansa ainoastaan Romania¹⁹, jossa sen osuus ohjelman kaikista määrärahoista on 3 prosenttia. Romanian viranomaiset aikovat tukea Sapard-ohjelmassa pienten julkisten tai yksityisten laboratorioden perustamista tai uudenaikaistamista terveys- ja eläinlääkintäalalla sekä kasvien terveyden ja elintarvikkeiden laadun valvonnassa lähinnä lääneissä.

6.1.4. Toimenpide 4: ympäristönsuojeluun ja maaseudun säilyttämiseen tarkoitetut maatalouden tuotantomenetelmät

Maatalouden ympäristötoimenpiteen määrärahat ovat 83 miljoonaa euroa eli 2 prosenttia yhteisön rahoitusosuudesta. Toisin kuin jäsenvaltioissa, tämän toimenpiteen täytäntöönpano ei ole pakollista hakijamaiden Sapard-ohjelmassa. Sloveniaa²⁰ lukuun ottamatta kaikki hakijamaat ovat kuitenkin sisällyttäneet sen ohjelmiinsa. Komission asetuksen (EY) N:o 2759/1999 4 artiklassa todetaan, että tukea voidaan myöntää tällaisiin toimenpiteisiin, jos ne koskevat pilottitason toimia. Lisäksi "tällaisten toimien tavoitteena on kerätä käytännön kokemusta maatalouden ympäristötoimenpiteiden toteuttamisesta sekä hallinnossa että maataloilla". Hyvien viljelykäytäntöjen käyttöönotto on toinen hakijamaita koskeva tärkeä velvoite valmistelutyössä.

Hakijamaat aikovat aloittaa maatalouden ympäristötoimenpiteet vasta vuoden 2001 tai 2002 määrärahoista. Tähän on syynä se, että maatalouden ympäristöolot ovat hakijamaissa usein hyvin erilaiset kuin yhteisössä. Maatalouden ympäristöohjelmien kehittämisessä on otettava huomioon paikalliset olot, joten kyse ei ole pelkästään yhteisössä sovellettavien toimenpiteiden siirtämisestä hakijamaihin. Sekä toimenpiteiden sisällön että niiden soveltamisessa noudatettavien järjestelyjen suunnittelu edellyttää paljon valmistelutyötä.

¹⁹ Kuten edellisessä alaviitteessä todetaan, Tšekin tasavallan Sapard-ohjelma sisältää samannimisen toimenpiteen, jota ei käsitellä tässä kohdassa.

²⁰ Slovenia ei sisällyttänyt Sapard-suunnitelmaansa maatalouden ympäristötoimenpidettä osittain siksi, että ohjelman kokonaismäärärahat olivat varsin vähäiset, ja osittain siksi, että tuolloin valmisteltiin kansallisin varoin rahoitettavaa maatalouden ympäristösuunnitelmaa.

Useimmat hakijamaat ovat jo sisällyttäneet ohjelmiinsa yksityiskohtaisia suuntaviivoja pilottitason toimia varten, mutta ehdotukset on viimeisteltävä yhteistyössä komission kanssa. Tärkeimmät ehdotetut alat ovat luonnonmukainen maatalous, biologinen monimuotoisuus (mukaan lukien maatalouden geenivarat), erityiset biotoopit (mukaan lukien kosteikot) ja maisemat.

6.1.5. Toimenpide 5: sivuelinkeinoja tai vaihtoehtoisia tulonlähteitä tarjoavan taloudellisen toiminnan kehittäminen ja monipuolistaminen

Kussakin ohjelmassa on määrärahoja maaseudun taloudellisen toiminnan kehittämistä ja monipuolistamista koskevaan toimenpiteeseen. Siihen on varattu yhteensä 416 miljoonaa euroa eli 11 prosenttia yhteisön rahoitusosuudesta Sapard-välineessä. Toimenpiteeseen varattujen määrärahojen osuus ohjelman kaikista määrärahoista vaihtelee eri ohjelmissa alle 10 prosentista eli Bulgarian 6 prosentista ja Liettuan 8 prosentista Latvian 24 prosenttiin.

Toimenpiteen päätavoitteena on edistää maaseudun taloudellisen toiminnan kehittämistä ja monipuolistamista tarjoamalla maaseudulle vaihtoehtoisia tulonlähteitä. Toimilla tuetaan maaseudun työllistymismahdollisuuksia, jotka ovat kärsineet merkittävistä työmarkkinamuutoksista, kuten työllisyysasteen laskemisesta ja maatalouden työpaikkojen vähenemisestä. Vaikka maatalouden työpaikkojen määrä on useimmissa hakijamaissa edelleen selvästi suurempi kuin monissa yhteisön osissa, niissä on jo meneillään nykyaikaistamisprosessi, joka kertoo teknologian ja yhteiskunnan muutoksista.

Monilla hakijamaiden maaseutualueilla on mahdollisuuksia monipuolistaa toimintaa erityisesti maaseutumatkailun sekä käsityöyritysten ja pienten ja keskisuurten yritysten kehittämisen ja laajentamisen osalta. Kaikissa ohjelmissa on määrärahoja maaseutumatkailun ja käsiteollisuuden kehittämiseen. Esimerkkinä viimeksi mainitusta ovat investoinnit kudonta-, puutyö- ja keramiikkatiloihin sekä -välineisiin. Bulgariassa, Liettuaissa ja Romaniassa on varattu määrärahoja myös vesiviljelyn ja kalanviljelyn kehittämiseen. Sekä Tšekin tasavallassa että Slovakiassa on varattu määrärahoja historiallisesti ja kulttuurisesti arvokkaiden rakennusten kunnostamiseen sekä maatalousrakennusten muuttamiseen yrityspalvelutarkoituksiin. Latviassa ja Tšekin tasavallassa tuetaan paikallisten uusiutuvien energianlähteiden kehittämistä. Maatalouspalvelujen kehittäminen (myös maatalouskoneiden yhteiskäytön kehittäminen) sisältyy Romanian ohjelmaan. Virossa annetaan määrärahoja investointeihin, jotka koskevat maataloustuottajien, metsänomistajien ja maaseutuväestön käyttämien palvelujen perustamista tai laajentamista.

6.1.6. Toimenpide 6: lomitusta- ja tilanhoitopalvelujen perustaminen

Yksikään hakijamaa ei pitänyt tätä toimenpidettä ensisijaisena. Se ei näin ollen sisältynyt yhteenkään hyväksytyyn ohjelmaan.

6.1.7. Toimenpide 7: tuottajaryhmittymien perustaminen

Tämä toimenpide sisältyy neljään Sapard-ohjelmaan (Bulgaria, Unkari, Romania ja Slovakia). Toimenpiteen määrärahat ovat yhteensä 47 miljoonaa euroa eli 1 prosentti yhteisön rahoitusosuuden arvioidusta kokonaismäärästä Sapard-välineessä.

Toimenpiteen osuus Bulgarian ohjelmasta on 1 prosentti (4,7 miljoonaa euroa), Romanian ohjelmasta 2 prosenttia (23,6 miljoonaa euroa), Slovakian tasavallan ohjelmasta 5 prosenttia (8 miljoonaa euroa) ja Unkarin ohjelmasta 7 prosenttia (26 miljoonaa euroa). Sen päätavoitteena on tukea maataloustuottajia, jotka yhdessä pitävät tuotteitaan kaupan ennalta määriteltujen normien mukaisesti.

Tuettavien tuottajaryhmittymien vuosituotannon vähimmäismäärä on vahvistettu Slovakiassa, Romaniassa ja Bulgariassa, ja vuotuisen liikevaihdon vähimmäismäärä on vahvistettu Romaniassa (20 000 euroa), Bulgariassa (150 000 euroa) ja Slovakiassa (hieman alle 0,5 miljoonasta eurosta 12 miljoonaan euroon tuotteesta riippuen).

6.1.8. Toimenpide 8: kylien kunnostaminen ja kehittäminen sekä maaseudun kulttuuriperinnön suojeleminen ja säilyttäminen

Neljä maata (Bulgaria, Tšekin tasavalta, Viro ja Unkari) on osana maaseudun kehittämisstrategiaa sisällyttänyt tämän toimenpiteen Sapard-ohjelmaansa. Toimenpiteeseen on varattu yhteensä 72 miljoonaa euroa eli 2 prosenttia yhteisön rahoitusosuuden arvioidusta kokonaismäärästä. Määrärahojen osuus ohjelman kaikista määrärahoista vaihtelee Tšekin tasavallan 11 prosentista Unkarin 4 prosenttiin.

Toimenpiteen päätavoitteena on edistää maaseutuyhteisöjen kehittämistä ja elintason parantamista.

Toisena toimenpiteen osa-alueena on paikallisen kulttuuri- ja arkkitehtuuriperinnön sekä muistomerkkien suojeleminen ja kunnostaminen.

Matkailun kehittämisen tukeminen edellyttää, että kylissä pystytään tarjoamaan peruspalveluja. Lisäksi niiden on pystyttävä vastaamaan erityistarpeisiin, jotka perustuvat kulttuuri- tai luonnonperintöön sekä historiallisiin tai muihin kohteisiin ja muistomerkkeihin. Kylien ja niiden ympäristön ulkoasu voi olla tässä strategiassa liikkeellepaneva voima.

Mahdollisia tuettavia toimia ovat esimerkiksi katujen ja yleisten alueiden kunnostaminen, kylien ulkoinen ehostaminen, historiallisten ja arkkitehtuuriin liittyvien muistomerkkien kunnostaminen tai suojeleminen, uusien kunnallisten palvelujen perustaminen uusien yritysten edistämiseksi (kuten julkiset markkinapaikat), neuvontapisteiden perustaminen sekä paikallisten kulttuuri- tai vapaa-ajankeskusten ja vastaavien (kuten puistojen ja yleisten puutarhojen) kunnostaminen tai rakentaminen.

6.1.9. Toimenpide 9: maanparannus ja maanjako

Kolme maata (Tšekin tasavalta, Latvia ja Slovakia) on valinnut ohjelmaansa tämän toimenpiteen. Siihen on varattu 46 miljoonaa euroa eli 1 prosentti yhteisön koko rahoitusosuudesta, mutta maanjakoa koskeva toimenpide on erittäin merkittävä Tšekin Sapard-ohjelmassa, jossa sen osuus yhteisön koko rahoitusosuudesta on 20 prosenttia, ja se on varsin merkittävä myös Slovakian ohjelmassa (10 prosenttia yhteisön koko rahoitusosuudesta).

Näissä maissa on tarvetta maa-alueiden uusjakoon ja peltolohkojen järjeistämiseen. Suurimpia haasteita ovat palstojen pirstoutuminen, yhteisomistusosuuksien suuri

määrä, puutteelliset maarekisterit ja joidenkin peltolohkojen hankala sijainti. Tilanne hankaloittaa tehokkaan maatalouden, maamarkkinoiden ja maainvestointien kehittämistä, ja se voi hankaloittaa palauttamisprosessin loppuunsaattamista. Toimenpiteellä parannetaan maan asuttamista ja näin lisätään maatilojen tehokkuutta luomalla edellytyksiä järkevään maankäyttöön.

Tukikelpoisia investointeja ovat tarvittavan asiakirja-aineiston laatiminen, maankäyttöhankkeiden suunnittelu ja toteutus (kuten jakosuunnitelman teko, mittaukset ja maavallit) sekä liittymäteiden rakentaminen.

6.1.10. Toimenpide 10: maarekisterien perustaminen ja ylläpito

Hakijamaat pitävät tämän toimenpiteen toimia tulevan kehityksensä kannalta tärkeinä. Ne ovat kuitenkin tukeneet tällaisia toimia käyttämällä muita saatavilla olevia varoja (lähinnä Phare-tukea tai Phare-ohjelman ja Maailmanpankin tuen yhdistelmää) tai joissakin tapauksissa kansallisia varoja. Toimenpidettä ei tästä syystä ole sisällytetty yhteenkään ohjelmaan.

6.1.11. Toimenpide 11: ammatillisen koulutuksen parantaminen

Kaikissa ohjelmissa Viron ja Slovenian ohjelmia lukuun ottamatta on ammatillista koulutusta koskeva toimenpide. Yhteisön yhteisrahoitusosuus tähän toimenpiteeseen on 117 miljoonaa euroa eli 3 prosenttia yhteisön koko rahoitusosuudesta. Tuensaajina ovat maanviljelijät ja muut maa- ja metsätaloutta harjoittavat henkilöt sekä tällaisesta toiminnasta muuhun toimintaan siirtyvät henkilöt. Tukikelpoisia ovat siis esimerkiksi maanviljelijät, jotka siirtyvät maataloudesta maaseutumatkailuun. Tukikelpoisia eivät sen sijaan ole muut henkilöt, kuten jalostus- ja markkinointialalla työskentelevät henkilöt.

Päätavoitteena on auttaa viljelijöitä muuttamaan tuotantosuuntaa ja hankkimaan sellaisia taitoja, että he pystyvät hoitamaan taloudellisesti elinkelpoista tilaa. Tavoitteena on myös soveltaa sellaisia tuotantokäytäntöjä, jotka vastaavat maiseman säilyttämistä ja kohentamista, ympäristönsuojelua, hygieniaa ja eläinten terveyttä koskevia vaatimuksia.

Joissakin ohjelmissa on myös tavoitteita, jotka koskevat metsänomistajien ja muiden metsätalouden parissa työskentelevien henkilöiden koulutusta, jotta voitaisiin helpottaa metsänhoitokäytäntöjen soveltamista sekä parantaa metsien taloudellista, ekologista ja sosiaalista tehtävää.

6.1.12. Toimenpide 12: maaseudun infrastruktuurien kehittäminen ja parantaminen

Kehno infrastruktuuri ja sen seuraukset talouskehitykseen ovat olleet keskeisiä huolenaiheita kaikissa hakijamaissa. Maaseudun infrastruktuureja koskevaan toimenpiteeseen on varattu yhteensä 759 miljoonaa euroa eli 21 prosenttia yhteisön rahoitusosuudesta. Puolassa ja Romaniassa on varattu 28 prosenttia ohjelmien määrärahoista erilaisiin maaseudun infrastruktuurien kehittämistoimiin. Kummassakin ohjelmassa infrastruktuurin parantamista pidetään maaseudun kehittämisen edellytyksenä. Puolassa maaseudun puutteellinen tekninen infrastruktuuri on yksi kehityksen suurimmista esteistä. Esimerkiksi vuoden 1998 lopussa vain 50 prosentissa maaseudun kotitalouksista oli puhelin (tämä on merkittävä este liiketoiminnan kehittämiseksi), ja vain 5,8 prosenttia maaseudun

kotitalouksista oli kytketty viemäriverkkoon. Lisäksi vain kolmasosa maaseudun kotitalouksista käytti virallisia kaatopaikkoja. On arvioitu, että kolmasosa Puolan maaseudun sähköjakeluverkosta olisi pikaisesti uudenaikaistettava.

Romaniassa maaseudun väestöllä ei usein ole vesijohtovettä. Myöskään kaivojen veden laatu ei ole asianmukainen.

Näiden ongelmien takia Sapard-ohjelmiin kuuluu lähinnä neljä infrastruktuuria, joita tuetaan vaihtelevassa määrin. Investointeja tehdään (i) vesitalouteen ja jätehuoltoon, (ii) teihin, (iii) sähköjakeluun ja (iv) maaseudun tietoliikenteeseen. Kaikissa ohjelmissa (Slovakiaa ja Sloveniaa lukuun ottamatta) on määrärahoja vesitalouteen ja jätehuoltoon sekä teihin tehtäviin investointeihin. Baltian maiden ohjelmissa on määrärahoja liittymäteihin maatiloille ja joissakin tapauksissa myös maaseudun yrityksiin. Sähköjakeluverkkoa vahvistetaan Tšekin tasavallassa (missä annetaan määrärahoja myös uusiutuvien energianlähteiden kehittämiseen), Virossa, Unkarissa, Liettuassa ja Puolassa. Myös neljässä muussa ohjelmassa on määrärahoja maaseudun tietoliikenteen parantamiseen.

6.1.13. Toimenpide 13: maatalouden vesivarojen hoito

Tämä toimenpide sisältyy ainoastaan Bulgarian ja Romanian Sapard-ohjelmiin. Taulukoiden mukaan toimenpiteeseen on varattu 50 miljoonaa euroa eli noin 1 prosentti yhteisön yhteisrahoitusosuuden arvioidusta kokonaismäärästä. Tämä on 5 prosenttia (20 miljoonaa euroa) Bulgarialle ja 3 prosenttia (30 miljoonaa euroa) Romanian annettavasta yhteisön rahoitusosuudesta.

Toimenpiteen päätavoitteita ovat vesivarojen kestävän hoidon varmistaminen ja maaseudun ympäristön suojeleminen. Tämä saavutetaan osittain kastelu-, ojitus- ja tulvantorjuntajärjestelmien avulla.

Toimenpiteeseen kuuluvat:

- nykyisten kastelujärjestelmien uudenaikaistaminen,
- vallien rakentaminen ja uusiminen viljelysmaan suojaamiseksi tulvilta,
- patojen ja kasteluverkostojen rakentaminen.

6.1.14. Toimenpide 14: metsätalous, mukaan lukien maatalousalueiden metsitys, investoinnit yksityisten metsänomistajien metsätiloihin ja metsätaloustuotteiden kauppa

Tämä toimenpide sisältyy Sapard-ohjelmiin kuudessa maassa: Bulgariassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Romaniassa ja Slovakiassa. Yleisesti on arvioitu, että metsätaloustoimien tukemiseen käytetään 167 miljoonaa euroa eli 5 prosenttia yhteisön rahoitusosuudesta. Toimenpiteen merkitys hakijamaissa vaihtelee 1 prosentista (Viro) 8 prosenttiin (Bulgaria ja Slovakia) ja 10 prosenttiin (Romania).

Tärkeimmät tuettavat toimet ovat maatalousalueiden metsitys, nykyisten metsäalueiden parantaminen, investoinnit metsätaloustuotteiden korjuun, jalostuksen ja kaupan parantamiseen ja järjeistämiseen sekä metsäinfrastruktuurin tukeminen.

On syytä mainita vielä kaksi seikkaa:

- (a) ne hakijamaat, jotka eivät tässä vaiheessa ole sisällyttäneet tätä toimenpidettä Sapard-ohjelmaansa, tukevat metsätaloustoimia kansallisin toimenpitein (Tšekin tasavalta ja Slovenia) tai instituutioiden kehittämiseen tarkoitettulla Phare-ohjelman tuella (esimerkiksi Unkari on kehittänyt metsätalouden tietojärjestelmää);
- (b) niissäkin ohjelmissa, joihin ei sisälly tätä toimenpidettä, voidaan tukea metsätalouteen liittyviä toimia muissa toimenpiteissä, joita ovat metsänomistajien koulutus (toimenpide 11), taimistojen perustaminen tai parantaminen (toimenpide 1), metsätiet tai polut (toimenpide 12) ja sellaisten metsätaloustuotteiden jalostus ja kauppa, jotka voivat olla puupohjaisia mutta eivät varsinaisesti puutavaraa ja joihin kuuluvat esimerkiksi puuveistokset, polttopuu ja metsämarjat (toimenpide 5).

6.1.15 Toimenpide 15: tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia toimenpiteitä koskeva tekninen apu, mukaan lukien ohjelman valmistelun ja seurannan tueksi tarkoitetut tutkimukset sekä tiedotus- ja julkisuuskampanjat

Sapard-ohjelman 2 artiklan 15 kohdassa säädetään kuhunkin ohjelmaan kuuluvia toimenpiteitä koskevasta teknisestä avusta. Teknisen avun osuus yhteisön rahoitusosuudesta on noin 3 prosenttia. Sen osuus vaihtelee Tšekin tasavallan ja Puolan 1 prosentista Romanian 5 prosenttiin.

Kaikissa Sapard-ohjelmissa on ainakin neljä menoluokkaa:

1. *Tiedotus ja julkisuus.* Kaikissa ohjelmissa on määrärahoja tiedotusta ja julkisuutta koskevaan tekniseen apuun. Komissio vaati vuoden 2000 loppupuolella kutakin maata täsmentämään, mitä erityistoimia ne olivat toteuttaneet tai aikoivat toteuttaa lisätäkseen tietoisuutta ohjelmasta.
2. *Ohjelmien täytäntöönpanon seuranta ja seurantakomitean toimien tukeminen.* Kaikissa ohjelmissa on toteutettava seurantamenettely, ja niissä on määrärahoja tekniseen apuun, joka koskee seurantakomitean valmistelutyön ja kokousten kustannusten kattamista.
3. *Ohjelmien arviointi ja tutkimukset.* Kaikista ohjelmista tehdään väliarviointi. Tässä käytetään apuna asiantuntijoita, ja määrärahoja on varattu myös neuvontaan, joka liittyy seurantaa ja hallinnointia koskeviin tiedotusjärjestelmiin.
4. *Koulutus ja asiantuntijoiden käyttö.* Useissa ohjelmissa on määrärahoja asiantuntijoiden antamaan neuvontaan, joka liittyy esimerkiksi hankkeiden valintaa koskevien tausta-asiakirjojen laatimiseen ja kouluttajien koulutukseen.

Kaikki hakijamaat antoivat komissiolle vuonna 2000 arvion vuoden 2001 loppuun asti tarvitsemastaan teknisestä avusta. Komissio ilmoitti niille toukokuussa 2001, mihin sen mielestä saada yhteisön yhteisrahoitusta voidaan myöntää.

6.2. Monialaiset kysymykset

6.2.1. Ympäristö

Sapard-ohjelmien ympäristötoimenpiteet eivät rajoitu ainoastaan maatalouden ympäristötoimenpiteeseen (toimenpide 4). Yksi Sapard-välineen päätavoitteista on edistää yhteisön säännösten täytäntöönpanoa, joten ympäristötavoitteiden noudattaminen sisällytettiin moniin muihin toimenpiteisiin eri ohjelmissa. Näin ohjelmiin sisältyy ympäristön kannalta tärkeitä mutta toimenpiteen 4 ulkopuolisia toimia, jotka liittyvät erityisesti vesien suojeluun (nitraattidirektiivi ja jätevesidirektiivi). Näitä ovat lietteen käsittely toimenpiteessä 1, jätteenkäsittely toimenpiteessä 2 ja vedenkäsittely toimenpiteessä 12.

Hankkeiden valintamenettelyssä on kiinnitetty huomiota erityisesti ympäristövaikutusten arviointien käyttöön, jotta mahdollisten Natura 2000 -alueiden tila ei huononisi. Ympäristöviranomaiset osallistuvat hankkeiden valintamenettelyyn tarkastamalla, onko ympäristövaatimuksia noudatettu. Nämä viranomaiset ja asianomaiset kansalaisjärjestöt osallistuvat myös ohjelmien ympäristötoimenpiteiden seurantaan ja arviointiin.

Ohjelmissa on tärkeällä sijalla tuensaajia koskeva velvoite noudattaa ympäristövaatimuksia, jotka vastaavat yhteisön lainsäädännössä (erityisesti nitraatteja, ympäristövaikutusten arviointeja ja Natura 2000:ta koskevassa lainsäädännössä) vahvistettuja vaatimuksia, sekä eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia. Useissa hakijamaissa sitouduttiin sisällyttämään nämä velvoitteet osaksi kansallista lainsäädäntöä tietyn määräajan kuluessa.

6.2.2. Laatu- ja terveystvaatimukset

Toimenpiteen 2 ja osittain myös toimenpiteen 1 investoinnit edellyttävät sellaisten vaatimusten noudattamista, jotka vastaavat elintarvikkeiden turvallisuutta, hygieniaa ja eläinten hyvinvointia koskevia yhteisön säännöksiä. Kaikissa ohjelmissa:

- investoinneille myönnetään Sapard-tukea vain, jos toteutettu investointi vastaa yhteisön vaatimuksia, ja
- toimivaltaiset eläinlääkintäviranomaiset varmistavat hankkeen ennakoarvioinnissa, että investointi vastaa toteutuessaan yhteisön vaatimuksia.

6.2.3. Ennakoarvioinnit

Sapard-asetuksen 5 artiklan mukaan kaikki ohjelmat edellyttävät ennako- ja väliarviointia, jatkuvaa seurantaa ja jälkikäteen suoritettavaa arviointia. Komissio lähetti kaikille hakijamaille suuntaviivoja ohjelmaehdotusten ennakoarviointia varten. Kaikki maat ovat käyttäneet apuna näitä suuntaviivoja, joissakin tapauksissa erittäin menestyksekkäästi.

Arviointityöllä on ollut myönteinen vaikutus maaseudun kehittämissuunnitelmien yleiseen laatuun. Arvioijat ovat olleet mukana laatimassa ohjelmaehdotuksia, ja arviointien johtopäätökset ja suositukset on sisällytetty ohjelmiin, mikä on parantanut ohjelmien yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta. Arviointityö on osittain korvannut

kansallisten viranomaisten tietynlaisen asiantuntemuksen tai kokemuksen puutteen Sapard-suunnitelmien valmistelussa.

Yksi ennakkoarviointien suurimmista eduista on arvioijien tuoma ulkopuolinen näkökulma. Myös ulkopuolisten arvioijien mukanaolo on tuonut kansallisille viranomaisille uusia näkökulmia ohjelmatyön teoreettiseen perustaan.

7. SAPARD-VIRASTOJEN HYVÄKSYMINEN JA PÄÄTÖS TUEN HALLINNOINNIN ANTAMISESTA MUIDEN TAHOJEN TEHTÄVÄKSI

7.1. Oikeudellista taustaa

Tämän kertomuksen 3 luvussa käsitellään Sapard-ohjelmien täytäntöönpanoa koskevaa oikeudellista kehystä. Sapard-ohjelman tuen hallinnoinnin hajauttamisen oikeusperustana on neuvoston asetuksen (EY) N:o 1266/1999 eli ns. yhteensovittamisasetuksen 12 artiklan 2 kohta. Asetuksessa säädetään, että komissio voi päättää ohjelmien/hankkeiden kansallisen ja alakohtaisen hallinnointikyvyn, varainhoidon valvontamenettelyjen ja julkistalouden rakenteiden tapauskohtaisen analyysin perusteella luopua ennakkohyväksyntää koskevasta vaatimuksesta. Tällaista hyväksyntää edellytetään yleensä ulkopuolelle osoitettavan tuen yhteydessä hankkeiden valinnassa sekä tarjousten ja sopimusten tekemisessä.

7.2. Asetuksessa (EY) N:o 1266/1999 vahvistetut tuen hallinnoinnin hajauttamisen vähimmäisperusteet ja vähimmäisedellytykset

Asetuksen (EY) N:o 1266/1999 12 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen 1 kohdassa tarkoitettua vaatimuksesta luopumisen ja tuen hallinnoinnin hajauttamisen edellytyksenä on, että täytetään:

- vähimmäisvaatimuksena olevat perusteet hakijamaiden täytäntöönpanevien yksiköiden tuenhallinnointikyvyn arvioimiseksi, ja
- kyseisiin yksiköihin sovellettavat vähimmäisedellytykset.

Vähimmäisperusteet ja vähimmäisedellytykset esitetään asetuksen liitteessä, ja ne ovat seuraavat:

1. Vähimmäisperusteet jäsenyyttä hakeneiden maiden täytäntöönpanovirastojen tuen hallinnointikyvyn arvioimiseksi

Komissio soveltaa seuraavia perusteita arvioidessaan, mitkä täytäntöönpanovirastoista kykenevät kumppanuusmaissa hallinnoimaan tukea hajautetulta pohjalta:

- (i) varojen hallinnoimista varten olisi oltava selvästi määritelty järjestelmä, joka käsittää kattavan sisäisen työjärjestyksen ja selkeät institutionaaliset ja henkilökohtaiset vastualueet;*
- (ii) toimivallan eriyttämisen periaatetta on noudatettava siten, että vältetään hankintojen ja maksujen osalta eturistiriidan vaara;*

(iii) tehtävää suorittamaan on oltava riittävä henkilöstö. Henkilöstöön kuuluvilla on oltava tehtävään soveltuva tilintarkastustaito ja -kokemus sekä kielitaito ja heidän on oltava perusteellisesti koulutettuja panemaan täytäntöön yhteisön ohjelmia.

2. Vähimmäisedellytykset hallinnonin hajauttamiseksi hakijamaiden täytäntöönpanovirastoille

Tuen hallinnon hajauttamista hakijamaan täytäntöönpanovirastolle, jota komissio valvoo jälkikäteen, voidaan harkita seuraavin edellytyksin:

- (i) osoitus tehokkaasta sisäisestä valvonnasta mukaan lukien itsenäinen tilintarkastustoiminta sekä tehokas kirjanpito- ja rahoitusselvitysjärjestelmä, joka vastaa kansainvälisesti hyväksytyjä tilintarkastusnormeja;
- (ii) äskettäin suoritettu tilintarkastus ja operatiivinen tarkastus, josta käy ilmi yhteisön tuen tai vastaavien kansallisten toimenpiteiden tehokas ja ajallaan toteutettu hallinnointi;
- (iii) täytäntöönpanoviraston luotettava kansallinen varainhoidon valvontajärjestelmä;
- (iv) komission hyväksymät hankintoja koskevat säännöt, jotka täyttävät Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavan varainhoitoasetuksen IX osaston vaatimukset;
- (v) kansallisen hyväksyntäviranomaisen sitoumus ottaa täysimääräinen rahoitusvastuu varoista.

Asetuksen mukaan tuen hallinnonin hajauttamisen edellytyksenä on myös, että täytetään muun muassa tarjouspyyntöjä, tarjousten tarkastelua ja arviointia, sopimusten tekemistä sekä julkisia hankintoja koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevat, edunsaajamaiden kanssa tehdyissä rahoitussopimuksissa vahvistetut määräykset.

7.3. Asetuksessa (EY) N:o 1266/1999 vahvistettujen edellytysten sekä Sapard-asetuksen (EY) N:o 1268/1999 ja Sapard-ohjelman rahoitussäännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 2222/2000 välinen suhde

Yhteensovittamisasetuksessa vahvistetut hallinnonin hajauttamisen edellytykset eivät ole ristiriidassa Sapard-asetuksessa mainittujen EMOTR:n ja rakennerahastojen (myös tukiosaston) periaatteiden kanssa. Komissio kuitenkin velvoitettiin Sapard-asetuksessa antamaan rahoitussääntöjä. Asetuksella (EY) N:o 2222/2000 oli kaksi muutakin tarkoitusta:

- (i) se osoitti, että komissio noudattaa Sapard-asetuksen velvoitetta, joka koskee EMOTR:n ja rakennerahastojen periaatteiden noudattamista, ja
- (ii) siinä annettiin hakijamaille lisätietoja siitä, miten asetuksessa (EY) N:o 1266/1999 vahvistetut edellytykset voidaan täyttää.

EMOTR:n ja rakennerahastojen toimia koskeva nykyinen yhteisön lainsäädäntö tarjosi luotettavan perustan Sapard-ohjelman soveltamista koskeville rahoitussäännöille.

Kohdan (i) osalta asetuksessa (EY) N:o 2222/2000 velvoitetaan nimittämään maksajavirasto, mitä edellytetään myös rakennerahastojen ja EMOTR:n tukiosaston toimissa. Asetuksessa on hyödynnetty tukiosastosta rahoitettavien toimenpiteiden maksamisessa käytettyä hyväksymisjärjestelmää. Ennakkomaksu- ja maksujärjestelmä perustuu lähinnä rakennerahastojen järjestelmään. Komissio velvoitetaan asetuksessa tarkastamaan ja hyväksymään vuosittain Sapard-viraston tilit. Hakijamaan on toimitettava komissiolle riippumaton todistus ja kertomus. Myös ulkopuolelle suunnattavaan tukeen sovellettavissa varainhoitoasetuksen säännöksissä edellytetään menojen selvittämistä ennen kuin ne kirjataan lopullisesti talousarviomäärärahoihin. Rakennerahastojen järjestelmässä edellytetään riippumatonta todistusta ja kertomusta ohjelmakauden lopussa, ei siis vuosittain.

Kohdan (ii) osalta asetuksessa (EY) N:o 2222/2000 täsmennetään, miten toimivaltainen viranomais hyväksyy toimenpiteiden täytäntöönpanosta ja maksujen suorittamisesta vastaavan viraston. Asetuksen liitteessä selvitetään viraston tehtävät ja sen hyväksynnässä noudatettavat perusteet. Nämä tehtävät ja perusteet perustuvat asetuksen (EY) N:o 1266/1999 liitteeseen sekä niihin edellytyksiin, jotka koskevat hallinnon antamista täytäntöönpanovirastojen ja siis myös kansallisen rahaston tehtäväksi. Lisäksi asetuksessa selvitetään kansallisen rahaston tehtävää ja tuen hallinnon hajauttamisen välttämättömiä edellytyksiä.

7.4. Tuen hallinnon hajauttamisen välttämättömien edellytysten ja monivuotisen rahoitussopimuksen välinen suhde

Asetuksen (EY) N:o 2222/2000 säännökset, jotka perustuvat sekä asetuksen (EY) N:o 1268/1999 että asetuksen (EY) N:o 1266/1999 säännöksiin, sisällytettiin monivuotiseen rahoitussopimukseen. Komissio sai sopimusneuvotteluissa uuden tilaisuuden tämentää ja selventää joitakin asetuksessa vahvistettuja perusteita ja edellytyksiä, jolloin hakijamaat saivat entistä paremman käsityksen hajauttamisen välttämättömistä edellytyksistä.

7.5. Komission päätös tuen hallinnon antamisesta muiden tahojen tehtäväksi

Komission päätös tuen hallinnon antamisesta muiden tahojen tehtäväksi tehdään seuraavasti:

1. Hakijamaa saa päätökseen Sapard-viraston kansallisen hyväksymisen. Toimivaltaisen viranomaisen on tarkastettava Sapard-virasto ja vahvistettava hyväksymisensä hyväksymisasiakirjassa.
2. Valtiovarainministeriön alaisen kansallisen rahaston on osoitettava, että se pystyy hallinnoimaan yhteisön ja kansallisten varojen vastaanottamista ja siirtämistä.
3. Viranomaisten on ilmoitettava hyväksymisestä komissiolle, jolle on toimitettava asiasta täydelliset tiedot.
4. Komission on tarkastettava Brysselissä ja paikalla kansallisen hyväksymisen perusteet, ja sille on annettava lisätietoja ja lisäselvityksiä.

5. Kun komissio on vakuuttunut siitä, että hakijamaa on osoittanut pystyvänsä ohjelman täytäntöönpanoon, se voi tehdä päätöksen ohjelman toimenpiteiden (kaikkien tai joidenkin toimenpiteiden) hallinnoinnin antamisesta Sapard-viraston ja kansallisen rahaston tehtäväksi.
6. Hyväksymisestä tehdään "väliaikainen" päätös, kun tarkastajat ovat saaneet kohtuulliset takeet hakijamaan järjestelmän toimivuudesta. Tämä kuitenkin edellyttää, että järjestelmä "tarkastetaan" sitten, kun ensimmäiset suoritukset on käsitelty.
7. Komissio ilmoittaa hakijamaalle päätöksen tekemisestä ja kaikista niistä suosituksista, joita sen on noudatettava.

Komissio voi myöhemmässä vaiheessa päättää tuen hallinnoinnin antamisesta viraston tehtäväksi muuten kuin väliaikaisesti.

7.6. Edistyminen hallinnoinnin hajauttamisessa

7.6.1. Tiedonkeruumatkat vuonna 1999

Komissio teki marras- ja joulukuussa 1999 ensimmäiset tiedonkeruumatkat kuhunkin hakijamaahan selvittääkseen, missä määrin niissä oli edistytty Sapard-ohjelmien täytäntöönpanojärjestelmien perustamisessa.

Matkat tehtiin 26. tammikuuta 2000 annetun komission tiedonannon laatimisen ollessa lopuillaan, toisin sanoen ennen rahoitussääntöjä koskevan asetuksen (EY) N:o 2222/2000 antamista. Hakijamaat olivat kuitenkin jo tietoisia hajauttamisen edellytyksistä, sillä ne oli vahvistettu (26. kesäkuuta 1999 julkaistussa) asetuksessa (EY) N:o 1266/1999.

Ensimmäisten matkojen aikaan hakijamaat viimeistelivät maaseudun kehittämissuunnitelmiaan, jotka oli jätettävä komissiolle 29. joulukuuta 1999 mennessä. Sapard-asetuksessa (joka niin ikään julkaistiin 26. kesäkuuta 1999) säädetään, että rahoitustuen on oltava EMOTR:n periaatteiden mukainen. Siinä myös veloitetaan hakijamaat sisällyttämään suunnitelmiinsa "tiedot ohjelman toteuttamisesta vastaavista toimivaltaisista viranomaisista ja elimistä, maksajavirasto mukaan lukien". Maat olivat kuulleet näistä periaatteista ja maksajavirastoa koskevasta järjestelmästä jo yhteisön säännösten analyttistä tarkastelua käsitelleissä seminaareissa, joita komissio järjesti osana hakijamaiden yleistä instituutioiden kehittämisohjelmaa. Sapard-asetuksessa niin ikään veloitetaan hakijamaat sisällyttämään suunnitelmiinsa määräykset, joilla varmistetaan ohjelman moitteeton täytäntöönpano, mukaan lukien tarkastuksia ja seuraamuksia koskevat järjestelyt.

Matkoilla todettiin, että hakijamaiden oli vielä tehtävä paljon työtä, jotta niiden menettelyt vastaisivat Sapard-ohjelman vaatimuksia. Komissio lähetti hakijamaille kirjeitä, joissa se yksilöi ne alueet, joilla oli saatava aikaan edistymistä ensimmäisen matkan jälkeen.

7.6.2. Tiedonkeruumatkat vuonna 2000

Vuonna 2000 komissio teki 36 tiedonkeruumatkaa arvioidakseen edistymistä, ja se ilmoitti hakijamaille havainnoistaan kirjeitse. Matkoilla tuli esille monia kysymyksiä,

joista osa koski yksittäisiä hakijamaita ja osa kaikkia. Kaikille hakijamaille yhteisiä seikkoja olivat:

- tarve ottaa käyttöön tehokkaita sisäisiä tarkastuksia sekä Sapard-virastossa että kansallisessa rahastossa,
- tarve varmistaa, että tukikelpoisuuden ja luokituksen perusteet ovat erityisiä, mitattavia ja hallinnoitavia,
- järkevän hyväksymisstrategian tarve,
- asianmukaisen tiedotus- ja viestintästrategian tarve,
- tarve noudattaa moitteettoman varainhoidon periaatteita,
- erilaiset kirjanpitoon liittyvät asiat.

Matkoilla havaittiin myös, että edistymisessä oli eroja hakijamaiden välillä. Monissa tapauksissa hakijamaita oli toistuvasti kannustettava ratkaisemaan keskeneräiset kysymykset. Keskustelut olivat kuitenkin avoimia, rakentavia ja tuloksellisia.

7.6.3. Vuonna 2000 päätökseen saatu kansallinen hyväksyminen

Bulgaria jätti hyväksymispakettinsa komissiolle 18. joulukuuta 2000 ja antoi näin ymmärtää olevansa valmis tuen hallinnoinnin hajauttamista koskevaa komission päätöstä varten. Komission yksiköt ryhtyivät tarkastelemaan kansallista hyväksymistä, minkä jälkeen laadittaisiin kertomus, jota päätös tuen hallinnoinnin hajauttamisesta edellyttää (ks. 9 luku).

7.6.4. Vaadittava järjestelmä

On olemassa sellainen vaara, että vaadittava varainhoitojärjestelmä on hakijamaille liian monimutkainen, mikä viivästyttäisi Sapard-ohjelman täytäntöönpanoa. Asetuksessa (EY) N:o 1266/1999 vahvistetut edellytykset, joita on täsmennetty asetuksessa (EY) N:o 2222/2000, perustuvat sellaisiin varainhoidon periaatteisiin, joiden päätavoitteena on varmistaa tilivelvollisuus ja yhteisön varojen asianmukainen käyttö.

Syyt siihen, että edistymisessä oli eroja maiden välillä, eivät aina ole selviä. Näyttää siltä, että jotkin ulkopuolisten konsulttien asiantuntemukseen (esimerkiksi kummitoimintahankkeissa ja SIGMA-ohjelmassa) turvautuneet maat ovat edistyneet muita nopeammin, mutta muutkin tekijät ovat saattaneet vaikuttaa niiden edistymiseen. Henkilöstön pysyvyys toimielimissä ja ylimmän johdon jatkuva osallistuminen prosessiin olivat tekijöitä, joita komissio piti edistymisen kannalta välttämättöminä. Vaikeuksia ilmeni esimerkiksi silloin, kun virkamiehet, jotka oli ensin koulutettu tehtäväänsä, jättivät työpaikkansa. Lisäksi oli tarvetta tehokkaaseen viestintään ja yhteistyöhön kansallisen rahaston ja Sapard-viraston välillä sekä niiden sisällä. Tehokas viestintä ja yhteistyö merkitsevät edistymistä, mutta niiden puuttuminen johtaa ongelmiin.

On selvää, että Sapard-ohjelmassa on paljon uutta monille hakijamaille, joilla on kokemusta erittäin keskitetyistä järjestelmistä, ja myös yhteisön tuen hallinnoinnin parissa työskenteleville henkilöille, sillä kunkin hankkeen valinta sekä tarjousten ja

sopimusten tekeminen edellyttävät komission etukäteen antamaa hyväksyntää. Tämä lähtökohta aiheutti ongelmia erityisesti alkuvaiheessa, jolloin ei aina täysin ymmärretty ajatusta vastuun ottamisesta yhteisön tuen hallinnoinnista. Sillä oli merkittäviä seurauksia myös maiden kansalliseen lainsäädäntöön. Vuoden 2000 edetessä kuitenkin todettiin, että hakijamaat olivat yleisesti ottaen edistyneet paljon hajautettujen hallinnointijärjestelmien perustamisessa.

Ainoa mahdollinen vaihtoehto ehdotetulle järjestelmälle olisi komission suora hallinnointi Brysselistä käsin tai hakijamaissa olevien edustustojen kautta. Hallinnointiin liittyvistä syistä tämä merkitsisi tuen myöntämistä lähinnä tai jopa yksinomaan suuriin hankkeisiin, jolloin tuensaajien määrä vähenisi ja niiden luonne muuttuisi. Pienet tuensaajat, kuten pk-yritykset ja maatilat kaikkein suurimpia maatiloja lukuun ottamatta, eivät tällöin saisi tukea, ja komission hyväksymistä Sapard-ohjelmista jouduttaisiin neuvottelemaan uudestaan.

Sapard-ohjelmien tuen hallinnoinnin hajauttaminen hakijamaille merkitsee, että tulevat jäsenvaltiot saavat arvokasta kokemusta yhteisön varojen hallinnointimekanismeista ja että ne hyötyvät maaseudun kehittämissuunnitelman täytäntöönpanosta. Investoimalla uusiin järjestelmiin ne hankkivat taitoja, joita voidaan käyttää muidenkin yhteisön varojen hallinnoinnissa.

8. SEURANTA, ARVIOINTI JA YHTEENSOVITTAMINEN MUIDEN VÄLINEIDEN KANSSA

Sapard-ohjelmien täytäntöönpanon seurannassa ja arvioinnissa on noudatettava monivuotisen rahoitussopimuksen määräyksiä. Määräysten mukaan kutakin Sapard-ohjelmaa varten perustetaan seurantakomitea. Komissio antoi vuonna 2000 kaikille hakijamaille neuvoja Sapard-ohjelmien seurantakomiteoiden työjärjestyksen laatimiseksi näiden sitoumusten ja toimien tueksi.

8.1. Yhteensovittaminen muiden välineiden kanssa

Yhteensovittamisasetuksen mukaisesti sekä Sapard- ja Phare-välineistä tai Ispa-välineestä tukea saavien toimien välisten päällekkäisyyksien välttämiseksi ohjelma-asiakirjoihin ja sopimukseen sisältyy asiaa koskevia määräyksiä. Monivuotisen rahoitussopimuksen mukaan hakijamaan on varmistettava, että maksuja ei suoriteta useampaan kertaan, leimaamalla laskut, ennen kuin Sapard-virasto suorittaa ne. Tällainen menettely on erityisen tärkeä silloin, kun jokin Sapard-ohjelman hanke voi luonteensa takia saada tukea myös muista välineistä.

8.2. Yhteensovittamisesta vastaava komission komitea

Yhteensovittamisesta vastaavassa komiteassa on edustajia asianomaisista komission osastoista. Komitea seurasi vuonna 2000 edistymistä kahta uutta liittymistä edeltävää välinettä eli Ispa- ja Sapard-välineitä koskevan lainsäädännön laatimisessa. Vuonna 2001 jatketaan ohjelmatyön yhteensovittamista ja seurantaa sekä edistetään Ispa- ja Phare-välineiden laajennettua hajautettua täytäntöönpanoa.

8.3. Phare- ja Sapard-välineiden välisen rajan selventäminen

Komissio selvensi Sapard- ja Phare-välineiden välistä rajaa täsmentäessään, mitkä toimet voivat saada tukea jommastakummasta välineestä. Tämä oli tarpeen erityisesti

eläinlääkintäalan investoinneissa. Raja kulkee siinä, että Phare-välineestä voidaan tukea investointeja julkisiin rakennusurakoihin, jos niitä toteuttavat kansalliset tai muut sellaiset viranomaiset, joille kansalliset viranomaiset ovat siirtäneet toimivallan. Investoinnit voivat olla tukikelpoisia Sapard-välineessä, jos ne liittyvät yksityisiin toimiin (esimerkiksi yrityksen sisäiset laboratoriot kasvien jalostukseen tai maatalon välineiden ajanmukaistaminen). Sapard-ohjelmiin voivat kuulua myös investoinnit laadunvalvontaan ja eläinlääkintä- ja kasvinterveystarkastuksiin sekä elintarvikkeiden laadun ja kuluttajansuojan parantamiseen tarkoitettujen pienten ja paikallisten julkisten rakenteiden parantamiseen (ks. myös kohta 6.1.3). Lisäksi Phare-välineestä tuetaan edelleen instituutioiden kehittämistä erityisesti Sapard-virastoja varten.

8.4. SAPARD:n ja ISPA:n välinen suhde

Yhteensovittamisasetuksessa säädetään, että maatalouden ja maaseudun kehityksen tukitoimenpiteet rahoitetaan SAPARD-asetuksen 2 artiklan mukaisesti ja että ympäristö- ja liikennealan investointihankkeita (joiden kokonaiskustannukset eivät periaatteessa voi olla alle viisi miljoonaa euroa) hallinnoidaan ISPA-asetuksen 2 artiklan mukaisesti.

9. VIIMEAIKAINEN KEHITYS

Monivuotinen rahoitussopimus ja vuotuiset rahoitussopimukset saatiin allekirjoitettua kaikkien Sapard-välineestä tukea saavien 10 hakijamaan kanssa vuoden 2001 maaliskuun loppuun mennessä. Rahoitussopimukset on nyt ratifioitava hakijamaissa niiden valtiosääntöjen asettamien vaatimusten mukaisesti.

Bulgaria jätti hyväksymisasiakirjansa vuonna 2000 ja Viro 5. helmikuuta 2001. Komissio teki päätöksen tuen hallinnonin antamisesta Bulgarialle kolmen toimenpiteen osalta 15. toukokuuta 2001. Vastaava päätös tehtiin Viron kohdalla neljän toimenpiteen osalta 15. kesäkuuta 2001.

On vaikeaa ennustaa luotettavasti, milloin prosessi saadaan päätökseen kaikkien maiden kanssa, sillä se riippuu suurelta osin maiden omista ponnisteluista sekä niiden valmiuksista täyttää edellytykset. Komissio tukee edelleen Sapard-virastojen instituutioiden kehittämistä Phare-ohjelman kautta.

Monivuotisen rahoitussopimuksen määräysten mukaan vuoden 2000 maksusitoumusmäärärahat voidaan suorittaa edellyttäen, että sitä koskeva pyyntö esitetään komissiolle vuoden 2002 loppuun mennessä. Kaikki vuoden 2000 käyttämättä jääneet maksusitoumukset vapautetaan tämän jälkeen automaattisesti. Komissio kuitenkin harkitsee sellaista mahdollisuutta, että määräaika jatkettaisiin poikkeuksellisesti vuoden 2000 määrärahojen osalta, koska yhtäkään päätöstä tuen hallinnonin hajauttamisesta ei ehditty tehdä vuoden 2000 loppuun mennessä.

Jotta sekä seurannan että arvioinnin merkitystä voitaisiin korostaa, keväällä 2001 järjestettiin useita seminaareja, joihin osallistui hakijamaiden edustajia. Yhdessä seminaarissa käsiteltiin perusteellisesti Sapard-ohjelmien seurantaan liittyviä järjestelyjä, vaatimuksia ja menettelyjä. Seminaarissa pidettiin esitelmää hallintoviranomaisen ja seurantakomitean vastuusta ja tehtävistä sekä valvontaosoittimien käytöstä.

Vuoden 2001 toukokuussa järjestettiin kaksi arviointiseminaaria. Niissä pyrittiin esittelemään hakijamaille komission kannattamaa lähestymistapaa, jota jäsenvaltiot noudattavat yhteisön rahoittamien maaseudun kehittämissuunnitelmien arvioinnissa.

LIITE 1

LÄHDELUETTELO

Kaikki lähdeluettelon asiakirjat löytyvät seuraavalta Internet-sivulta:

http://europa.eu.int/comm/agriculture/external/enlarge/index_en.htm

Lainsäädäntö

Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneille valtioille osana liittymistä edeltävää strategiaa annettavan tuen yhteensovittamisesta ja asetuksen (ETY) N:o 3906/89 muuttamisesta 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1266/1999.

Yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1268/1999.

Oikaisu ei koske suomalaista versiota.

Maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeviin liittymistä valmisteleviin toimenpiteisiin vuosittain myönnettävän yhteisön rahoituksen alustavasta jaosta 20 päivänä heinäkuuta 1999 tehty komission päätös 1999/595/EY [*tiedoksiannettu numerolla K(1999) 2431*] (1999/595/EY).

Yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 soveltamista koskevista säännöistä 22 päivänä joulukuuta 1999 annettu komission asetus (EY) N:o 2759/1999.

Yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 soveltamista koskevista rahoitussäännöistä 7 päivänä kesäkuuta annettu komission asetus (EY) N:o 2222/2000.

Yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1268/1999 soveltamista koskevista säännöistä annetun asetuksen (EY) N:o 2759/1999 muuttamisesta 24 päivänä lokakuuta 2000 annettu komission asetus (EY) N:o 2356/2000.

Tiedotteet

CEC Reports: "Agricultural Situation and Prospects in the Central and Eastern European Countries" (1998)

SCADplus: Pre-accession aid - Agricultural instrument (Sapard)

Info-paper: "EU enlargement" (03/2000)

Fact-sheet: "EU ja laajentuminen – Liittymistä valmistelevat välineet: maatalous" (10/2000)

"Prospects for agricultural markets in the Candidate Countries from Central and Eastern Europe" (11/2000)

Newsletterit

"Liittymisen valmistelu: SAPARD:sta myönnettävien varojen jakaminen": Newsletter nro 14 - elokuu 1999

"Tuet liittymisen valmisteluun: SAPARD-ohjelman toteuttaminen": Newsletter nro 19 - tammikuu 2000

"Liittymistä edeltävien tukien (SAPARD) varainhoito": Newsletter nro 20 - helmikuu 2000

"Mikä on liittymisneuvottelujen tilanne YMP:n kannalta?": Newsletter nro 22 - toukokuu 2000

"Maataloustuotteiden kauppa KIE-maiden kanssa: näköpiirissä liittyminen": Newsletter nro 23 - kesäkuu 2000

"Liittymistä edeltävät tuet: 6 ohjelmaa hyväksytty": Newsletter nro 26 - syyskuu 2000

"SAPARD lähtöviivalla": Newsletter nro 28 - marraskuu 2000

"Sapard-rahoitussopimukset hyväksytty": Newsletter nro 29 - joulukuu 2000

"SAPARD-Bulgaria: monivuotinen rahoitussopimus": Newsletter nro 30 - tammikuu 2001

"Sapard: yhdeksän uuden hakijamaan kanssa tehdyt sopimukset": Newsletter nro 32 - maaliskuu 2001

"Sapard: kaikki sopimukset on allekirjoitettu": Newsletter nro 33 - huhtikuu 2001

LIITE 2**Sapard****Rahoitussopimusten hyväksymismenettely**

Rahoitussopimus	Bulgaria	Tšekin tasavalta	Viro	Unkari	Latvia	Liettua	Puola	Romania	Slovakia	Slovenia
Rahoituksen täytäntöpanoasetuksen antaminen	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000	7.6.2000
Yksiköiden välinen kuuleminen ehdotuksesta rahoitussopimukseksi	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000	12.7.2000
Sopimusehdotuksen toimittaminen hakijamaille	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000	20.7.2000
Rahoitussopimusneuvottelujen aloittaminen hakijamaiden kanssa työryhmässä	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000	27.7.2000
Työryhmässä muutetun sopimuksen toimittaminen hakijamaille	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000	3.8.2000
Hakijamaiden huomautusten saapuminen	28.8.2000	5.9.2000	2.9.2000	22.8.2000	18.8.2000	21.8.2000	21.8.2000	21.8.2000	22.8.2000	22.8.2000
Toisen yksiköiden välisen kuulemisen aloittaminen	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000	8.9.2000
Muutetun sopimuksen toimittaminen hakijamaille	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000	29.9.2000
Hakijamaiden huomautusten saapuminen	9.10.2000	18.10.2000	20.10.2000	20.10.2000	9.10.2000	13.10.2000	15.11.2000	Suull. "OK" 26.10.2000	17.10.2000	18.10.2000
Kolmannen yksiköiden välisen kuulemisen aloittaminen	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000	28.10.2000
Muutetun sopimuksen toimittaminen hakijamaille (alustavasti)	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000	10.11.2000
Komission tekstin toimittaminen hakijamaille	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000	24.11.2000
Päätös komission jäsenelle annettavista valtuuksista allekirjoittaa rahoitussopimus	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000	29.11.2000
Hakijamaan hyväksyminen	1.12.2000	1.12.2000	14.12.2000	26.1.2001	7.12.2000	11.12.2000	29.1.2001	12.12.2000	30.11.2000	8.12.2000
Monivuotisen rahoitussopimuksen allekirjoittaminen	18.12.2000	5.2.2001	25.1.2001	1.3.2001	25.1.2001	5.3.2001	25.1.2001	2.2.2001	26.3.2001	5.3.2001
Sitoumus vuoden 2000 vuotuisessa rahoitussopimuksessa	30.1.2001	31.1.2001	30.1.2001	13.2.2001	30.1.2001	13.2.2001	31.1.2001	13.2.2001	13.2.2001	13.2.2001
Vuotuisen rahoitussopimuksen allekirjoittaminen	12.2.2001	5.2.2001	1.3.2001	1.3.2001	30.3.2001	5.3.2001	29.3.2001	27.2.2001	26.3.2001	5.3.2001

LIITE 3

Sapard-ohjelma

Maaseudun kehittämissuunnitelmien hyväksymismenettelyn tilanne – 10.4.2001

SUUNNITELMA	Bulgaria	Tšekin tasav.	Viro	Unkari	Latvia	Liettua	Puola	Romania	Slovakia	Slovenia
Suunnitelman jättäminen	28.12.1999	17.2.2000	29.12.1999	29.12.1999	20.12.1999	21.12.1999	28.12.1999	27.12.1999	21.12.1999	6.1.2000
Kuittauskirje ja lisätietoja koskeva pyyntö	27.1.2000	21.3.2000	31.1.2000	27.1.2000	31.1.2000	27.1.2000	21.1.2000	21.1.2000	27.1.2000	27.1.2000
Alustavat neuvottelut komission yksiköiden kanssa Neuvotteluja koskeva ilmoitus	17.1.2000	21.2.2000	17.1.2000	17.1.2000	17.1.2000	17.1.2000	17.1.2000	17.1.2000	17.1.2000	17.1.2000
Neuvottelukokoukset	2.2.2000	–	31.1.2000	2.2.2000	31.1.2000	14.2.2000	31.1.2000 2.2.2000	2.2.2000	14.2.2000	31.1.2000
Neuvottelut hakijamaan kanssa Lisätietoja koskeva pyyntö*	10.2.2000	23.2.2000 23.3.2000	1.2.2000	11.2.2000	4.2.2000	24.2.2000	7.2.2000	8.2.2000 15.2.2000	21.2.2000	4.2.2000
Muutettujen suunnitelmien jättäminen / Hyväksymismenettelyn aloittaminen	7.4.2000	28.4.2000 31.5.2000***	12.5.2000	24.3.2000	5.4.2000	25.4.2000	6.4.2000	27.4.2000	17.5.2000 6.6.2000***	20.4.2000
Komission yksiköiden väliset viralliset neuvottelut suunnitelmasta	13.4.2000* 11.4.2000**	5.5.2000* 4.5.2000**	19.5.2000* 17.5.2000**	30.3.2000* 29.3.2000**	10.4.2000 7.4.2000**	3.5.2000* 2.5.2000**	13.4.2000* 11.4.2000**	11.5.2000* 10.5.2000**	25.5.2000* 22.5.2000**	5.5.2000* 4.5.2000**
Viralliset neuvottelut hakijamaan kanssa	7.–8.6.2000	29.6.2000	13.– 14.7.2000	16.5.2000	11.– 12.5.2000	16.6.2000	25.5.2000	3.–5.7.2000	11.– 12.7.2000	8.–9.6.2000
Toisen muutetun suunnitelman jättäminen	3.7.2000	16.8.2000	18.9.2000	22.6.2000	19.6.2000	4.9.2000	5.7.2000	11.10.2000	20.9.2000	26.6.2000
Sopimus suunnitelmasta hakijamaan kanssa (lopullisen version jättäminen)	12.9.2000	8.9.2000	25.10.2000	12.9.2000	11.9.2000	23.10.2000	12.9.2000	21.11.2000	23.10.2000	14.9.2000
Komission yksiköiden väliset neuvottelut päätösehdotuksesta	16.8.2000	14.8.2000	5.10.2000	16.8.2000	14.8.2000	5.10.2000	16.8.2000	25.10.2000	5.10.2000	16.8.2000
Yksiköiden välisten neuvottelujen määräaika	1.9.2000	1.9.2000	18.10.2000	1.9.2000	1.9.2000	18.10.2000	1.9.2000	18.11.2000	18.10.2000	1.9.2000
Lähtettäminen STAR-komitealle	13.9.2000	13.9.2000	24.10.2000	13.9.2000	13.9.2000	24.10.2000	13.9.2000	22.11.2000	24.10.2000	13.9.2000
STAR-komitean lausunto (vuonna 2000)	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen	Myönteinen
Sapard-ohjelman hyväksymispäivämäärä [K(2000)....]	20.10.2000 3058 lopull.	26.10.2000 3105 lopull.	17.11.2000 3321 lopull.	18.10.2000 2738 lopull.	25.10.2000 3097 lopull.	27.11.2000 3329 lopull.	18.10.2000 3040 lopull.	12.12.2000 3742 lopull.	17.11.2000 3327 lopull.	27.10.2000 3138 lopull.

- * Neuvottelujen aloittaminen ja muut kuulemiset.
- ** Yksiköiden sisäiset neuvottelut maatalouden PO:ssa.
- *** Ennakoarvioinnin toimittaminen.

LIITE 4

Sapard-ohjelmat [neuvoston asetus (EY) N:o 1268/1999] EU:n rahoitusosuuden enimmäismäärä (2000–2006) (euroina vuoden 2000 hintoina)

Toimenpiteet	BULGARIA		TŠEKIN TASAVALTA			VIRO		UNKARI		LATVIA			LIETTUA		
	euroa	%	euroa	*	%	euroa	%	euroa	%	euroa	*	%	euroa	*	%
1 - Maatilojen investoinnit	113 000 000	31	24 852 531		16	36 307 508	43	75 607 000	28	35 294 216		23	97 408 318		47
2 - Maatalous- ja kalastustuotteiden jalostus ja kauppa	86 137 523	24	39 241 696	(1)	25	15 612 332	18	54 542 000	21	39 650 825		26	43 680 924		21
3 - Laadunvalv. ja eläinlääkintätark. rakenteet, elintarv., kuluttajat															
4 - Ympäristönsuojeluun tarkoitetut maatalouden rakenteet	9 000 000	2	4 583 835		3	1 210 012	1	11 330 000	4	6 970 116	(2)	5	2 124 171		1
5 - Vaihtoht. tulonlähteitä tarjoavan toiminnan monipuolistaminen	23 000 000	6	24 780 004		16	15 249 329	18	41 077 000	15	35 945 379		24	17 056 407		8
7 - Tuottajaryhmittymien perustaminen	3 500 000	1						19 530 000	7						
8 - Kylien kunnostaminen, maaseudun kulttuuriperinnön suojelu	28 500 000	8	16 410 264		11	3 025 030	4	24 070 000	9						
9 - Maanparannus ja maanjako			31 007 091		20					2 831 608		2			
11 - Ammatillinen koulutus	16 000 000	4	3 310 547		2			4 748 000	2	5 882 748		4	3 726 429		2
12 - Maaseudun infrastruktuurit	20 690 000	6	8 205 131		5	10 529 171	12	31 829 000	12	18 299 986		12	32 275 215		16
13 - Vesivarojen hoito	20 000 000	5													
14 - Metsätalous, metsitys, investoinnit, kauppa	30 000 000	8				1 089 011	1			4 574 994		3	7 687 763		4
15 - Tekninen apu	14 000 000	4	1 609 493		1	1 694 332	2	2 885 381	1	3 049 996		2	4 248 335		2
Toimenpiteet yhteensä	363 827 523	100	154 000 592		100	84 716 725	100	265 618 381	100	152 499 868		100	208 207 562		100
Asetuksen (EY) N:o 1268/1999 7 artiklan 4 kohdassa mainittu tuki	7 355 499		3 113 428			1 712 716		5 370 008		3 083 090			4 209 328		
YHTEENSÄ	371 183 022		157 114 020			86 429 441		270 988 389		155 582 958			212 416 890		
	10 %		4 %			2 %		7 %		4 %			6 %		

- (1) Vastaa seuraavia Tšekin ohjelman toimenpiteitä: jalostus ja kauppa (25 466 765 euroa); laadunvalvonnan rakenteiden sekä elintarvikkeiden laadun ja kuluttajansuojan parantaminen (13 774 931 euroa) (tätä sovelletaan jalostusteollisuudessa).
- (2) Vastaa seuraavia Latvian ohjelman toimenpiteitä: luonnonmukainen maatalous (2 788 047 euroa); biologisen monimuotoisuuden ja maaseutumaiseman säilyttäminen (2 439 541 euroa); maatalouden valumien vähentäminen (1 742 528 euroa).

Toimenpiteet	PUOLA			ROMANIA		SLOVAKIA			SLOVENIA		KAIKKI HAKIJAMAAT	
	euroa	*	%	euroa	%	euroa	*	%	euroa	%	euroa	%
1 - Maatilojen investoinnit	208 084 148		18	155 617 000	15	35 402 284		28	15 498 700	35	797 071 705	22
2 - Maatalous- ja kalastustuotteiden jalostus ja kauppa	448 320 000		38	175 544 000	17	33 623 611		26	17 712 800	40	954 065 711	26
3 - Laadunvalv. ja eläinlääkintätark. rakenteet, elintarv., kuluttajat				28 049 000	3						28 049 000	1
4 - Ympäristönsuojeluun tarkoitetut maatalouden rakenteet	16 750 000		1	26 571 000	3	4 500 000		4			83 039 134	2
5 - Vaihtoeht. tulonlähteitä tarjoavan toiminnan monipuolistaminen	136 040 000		12	102 600 000	10	14 413 327		11	6 199 704	14	416 361 150	11
7 - Tuottajaryhmittymien perustaminen				17 712 000	2	5 850 000		5			46 592 000	1
8 - Kylien kunnostaminen, maaseudun kulttuuriperinnön suojelu											72 005 294	2
9 - Maanparannus ja maanjako						12 617 500		10			46 456 199	1
11 - Ammatillinen koulutus	25 610 000		2	55 535 000	5	2 500 000		2			117 312 724	3
12 - Maaseudun infrastruktuurit	327 780 000		28	299 391 000	28	5 080 275		4	4 428 200	10	758 507 978	21
13 - Vesivarojen hoito				29 525 000	3						49 525 000	1
14 - Metsätalous, metsitys, investoinnit, kauppa	6 170 000		1	108 340 000	10	9 670 923		8			167 532 691	5
15 - Tekninen apu	8 659 686		1	52 561 078	5	4 000 000		3	393 098	1	93 101 399	3
Toimenpiteet yhteensä	1 177 413 834		100	1 051 445 078	100	127 657 920		100	44 232 502	100	3 629 619 985	100
Asetuksen (EY) N:o 1268/1999 7 artiklan 4 kohdassa mainittu tuki	23 803 764			21 257 056		2 580 860			894 251		73 380 000	
YHTEENSÄ	1 201 217 598			1 072 702 134		130 238 780			45 126 753		3 702 999 985	
	32 %			29 %		4 %			1 %		100 %	